

פתרון מורחב- חלק מהותי דצמבר 2019

1 הנח כי לעבירה מסוימת קבוע עונש חובה של שנתיים מאסר, ודוד הורשע בניסיון לביצועה.

מה הדין?

א. חובה להטיל על דוד עונש של שנתיים מאסר.

ב. חובה להטיל על דוד שנת מאסר.

ג. ניתן להטיל על דוד עד שנת מאסר.

ד. ניתן להטיל על דוד עד שנתיים מאסר.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיפים 27, 34 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

ס' 27 לחוק העונשין - עונש מיוחד על ניסיון

27. הוראה שבה נקבע לעבירה עונש חובה או שנקבע לה עונש מזערי, לא תחול על ניסיון לעבור אותה.

ס' 34 לחוק העונשין - תחולת דין העבירה

34ד. מלבד אם נאמר בחיקוק או משתמע ממנו אחרת, כל דין החל על הביצוע העיקרי של העבירה המושלמת חל גם על ניסיון, שידול, ניסיון לשידול או סיוע, לאותה עבירה.

יישום-

ככלל- העונש בגין ניסיון יהא אותו העונש החל על הביצוע העיקרי של העבירה.

בביצוע עבירה רגילה- כל מקום שבו כתוב בחוק שהעונש הוא "עונש חובה"- משמע אין דין מקל.

לדוגמא יוסי מבצע עבירה של סמים, ובחוק לצד העבירה כתוב "העונש הוא 10 שנים ועונש זה בלבד" מדובר בעונש חובה. כאשר בית המשפט יגיע לשלב גזירת עונשו של יוסי, הוא לא יגזור עליו "עד 10 שנים" אלא – 10 שנים. אין דין מקל.

בניסיון- אין עונש חובה.

בעניינו, על דוד ניתן יהיה להטיל "עד שנתיים מאסר", וזאת כי הוא ניסה לעבור את אותה עבירה. במידה ודוד היה מורשע בעבירה המוגמרת ולא בניסיון לבצע אותה, העונש היה שנתיים. ולא "עד שנתיים".

2 מאירה הישראלית טיילה ברחובות ניו דלהי שבהודו ואברם ההודי נטל ממנה את ארנקה בלא שתבחין בכך. כעבור כמה דקות גילה אברם להפתעתו שמאירה היא אזרחית ישראלית. אברם טרם נשפט על העבירה בהודו.

האם דיני העונשין של ישראל חלים על מעשה זה?

- א. כן.
- ב. כן, רק אם העונש על גניבה בהודו הוא שנה מאסר או יותר ואין חל לגביה סייג לאחריות פלילית בהודו.
- ג. לא, אלא אם אברם יוסגר לישראל בעבירה זו.
- ד. לא.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיף 14 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.
עבירות נגד אזרח ישראלי או תושב ישראל

14. (א) דיני העונשין של ישראל יחולו על עבירות-חוץ נגד חיי אזרח ישראלי או תושב ישראל, גופו, בריאותו או חירותו, שהעונש המרבי עליהן הוא מאסר שנה או יותר.

(ב).....

יישום-

בנתוני השאלה מדובר בעבירה שבוצעה נגד מאירה, אזרחית ישראל, ולכן הסעיף הרלוונטי הוא סעיף 14. בסעיף 14(א) ניתן לראות כי מדובר בעבירות נגד חיי אזרח ישראלי או תושב ישראל כאשר הפגיעה בו היא בגופו, בריאותו או חירותו. העבירה שביצע אברם כנגד מאירה היא עבירה של **גניבה**, עבירת רכוש "נטל ממנה את ארנקה". ולכן, אנו כלל לא נכנסים לתחולה של הסעיף, ודיני העונשין של ישראל לא חלים במקרה דנן.

חלופה ב' אינה נכונה - אין זה משנה מה העונש באשר לביצוע העבירה כיוון שכלל לא נכנסנו לתחולת הסעיף באשר לסוג העבירה המדוברת.

אם לדוגמא העבירה שבוצעה נגד מאירה הייתה עבירה של חבלה (פגיעה בגופה) אזי חלופה זו הייתה יכולה להיות נכונה.

חלופה ג' אינה נכונה - החלופה זו ניסו לבלבל עם סעיף 15(א) בעבירות בידי אזרח ישראלי או תושב. ששם אם הוא הוסגר מישראל למדינה אחרת ונתן שם את הדין לא יחולו עוד דיני העונשין של ישראל על אותה עבירה.

לשים לב- יש נטייה לבלבל בין הסעיפים 14 ו-13 שכן **חשוב לשים לב בנתוני השאלה באיזו עבירה מדובר וכנגד מי**. בסעיף 13- מדובר בעבירות נגד המדינה או העם היהודי (פגיעה בחו"ל ביהודי בשל היותו כזה, ממקום של גזענות), בסעיף 13 עבירת הרכוש כן רלוונטית.

3 שלומי הוא עובד זוטרי בחברת "האיגוד בע"מ". במהלך מילוי תפקידו בחברה ביצע שלומי עבירת רשלנות ועבירת אחריות קפידה, אך לא ניתן לראות במעשיו את מעשיה של החברה.

מה הדין?

- א. החברה נושאת באחריות פלילית בשתי העבירות.
- ב. החברה נושאת באחריות פלילית בעבירת הרשלנות בלבד.
- ג. החברה נושאת באחריות פלילית בעבירת אחריות הקפידה בלבד.
- ד. החברה אינה נושאת באחריות פלילית בעבירות אלה.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיפים 22, 23 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

ס' 22 לחוק העונשין - אחריות קפידה והיקפה

22. (א) אדם נושא באחריות קפידה בשל עבירה, אם נקבע בחיקוק שהעבירה אינה טעונה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות; ואולם, אין בהוראות סעיף קטן זה לבטל את האחריות בשל עבירות שחוקקו טרם כניסתו לתוקף של חוק זה ונקבע בדין שאינן טעונות הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות. לענין סעיף קטן זה, "בדין" - לרבות בהלכה פסוקה.

(ב) לא יישא אדם באחריות לפי סעיף זה אם נהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות ועשה כל שניתן למנוע את העבירה; הטוען טענה כאמור - עליו הראיה.

(ג) לענין אחריות לפי סעיף זה, לא יידון אדם למאסר, אלא אם כן הוכחה מחשבה פלילית או רשלנות.

ס' 23 לחוק העונשין - היקף אחריותו הפלילית של תאגיד

23. (א) תאגיד יישא באחריות פלילית –

(1) לפי סעיף 22, כשהעבירה נעברה על-ידי אדם במהלך מילוי תפקידו בתאגיד;
(2) לעבירה המצריכה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות, אם, **בנסיבות הענין ולאור תפקידו של האדם, סמכותו ואחריותו בניהול עניני התאגיד, יש לראות במעשה שבו עבר את העבירה, ובמחשבתו הפלילית או ברשלנותו, את מעשהו, ומחשבתו או רשלנותו, של התאגיד.**

(ב) בעבירה שנעברה במחדל, כאשר חובת העשיה מוטלת במישרין על התאגיד, אין נפקה מינה אם ניתן לייחס את העבירה גם לבעל תפקיד פלוני בתאגיד, אם לאו.

יישום-

הנתון החשוב והמנחה בשאלה זו הוא מעמדו של שלומי בחברה. צויין בקיים כי שלומי הוא עובד זוטרי, ולא ניתן לראות במעשיו את מעשיה של החברה.

לענין עבירת האחריות קפידה-

סעיף 23(א) לא מצוין מעמד מיוחד לאותו אדם (עובד החברה) המבצע עבירה של אחריות קפידה. ולכן זה יכול להיות **כל עובד** המבצע את העבירה. כדי שהתאגיד יישא באחריות פלילית על עבירה שביצע העובד בתאגיד אין הכרח שהוא יהיה בתפקיד בכיר כדי שיראו את מעשיו כמעשי החברה.

לכן בנסיבות השאלה- שלומי הוא עובד זוטרי, החברה תישא אחריות פלילית בעבירה של אחריות קפידה.

לענין עבירת הרשלנות-

סעיף 23(ב) מתייחס לשתי סוגי עבירות שהתאגיד יישא באחריות פלילית בהתקיים תנאי נוסף הקשור למעמדו של העובד בתאגיד. העבירות הן:

1. עבירה המצריכה מחשבה פלילית
2. עבירת רשלנות- כמו בעניינינו.

אבל- באשר לעבירות אלו, התאגיד יישא באחריות אם בנסיבות העניין ולאור תפקידו של האדם, סמכותו ואחריותו בניהול ענייני התאגיד, יש לראות במעשה שבו עבר את העבירה כמעשהו של התאגיד. **בעניינינו-** כתוב במפורש בקייס שלא ניתן לראות במעשיו של שלומי את מעשיה של החברה. ולכן התאגיד לא יישא באחריות פלילית באשר לעבירת הרשלנות.

4 דוד נחשד בביצוע עבירות של קבלת דבר במרמה (עבירה שדינה 3 שנות מאסר) וזיוף בנסיבות מחמירות (עבירה שדינה 5 שנות מאסר). העבירות בוצעו ביום 1.1.2009, אולם רק ביום 1.6.2014 הוגשה בגין תלונה במשטרה. בו ביום החלה המשטרה בחקירת המקרה. דוד שיתף פעולה בחקירה, לא נבצר מן המשטרה להשלימה מכל סיבה שהיא, והחקירה הסתיימה ביום 1.6.2015.

האם מבחינת דיני ההתיישנות ניתן כיום, בחודש דצמבר 2019, להעמיד את דוד לדין בגין העבירות שבהן נחשד?

- א. אפשר להעמיד את דוד לדין בשתי העבירות.
- ב. אי אפשר להעמיד את דוד לדין באף אחת מן העבירות.
- ג. אפשר להעמיד את דוד לדין רק בעבירה של קבלת דבר במרמה.
- ד. אפשר להעמיד את דוד לדין רק בעבירה של זיוף בנסיבות מחמירות.

התשובה הנכונה היא ד'.
סעיף 24 לחוק העונשין, התשל"ז-1977;
סעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.
ס' 24 לחוק העונשין - סיווג עבירות
24. אלה סוגי העבירות לפי חומרתן:
(1) "פשע" - עבירה שנקבע לה עונש חמור ממאסר לתקופה של שלוש שנים;
(2) "עוון" - עבירה שנקבע לה עונש מאסר לתקופה העולה על שלושה חודשים ושאינה עולה על שלוש שנים; ואם העונש הוא קנס בלבד - קנס העולה על שיעור הקנס שניתן להטיל בשל עבירה שעונשה הוא קנס שלא נקבע לו סכום;
(3).....
ס' 9 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] - התיישנות עבירות
9. (א) באין הוראה אחרת לענין זה בחוק אחר, אין להעמיד אדם לדין בשל עבירה אם עברו מיום ביצועה -
(1) בפשע שדינו מיתה או מאסר עולם - שלושים שנים;
(1א) בפשע שדינו שבע שנות מאסר ומעלה, והוא עבירה המנויה בתוספת הראשונה ב' - 15 שנים;
(2) בפשע אחר - עשר שנים;
(3) בעוון - חמש שנים;
(4) בחטא - שנה אחת.
(ג) (1) בעבירה מסוג פשע או עוון, אשר בתוך התקופות האמורות בסעיף קטן (א) נערכה לגביה חקירה על פי חיקוק, יתחיל מניין התקופות האמורות ביום ההליך האחרון בחקירה, ובלבד שלא תוארך בשל כך תקופת ההתיישנות מעבר לאמור בסעיף קטן (א) בתקופה העולה על המפורט להלן, לפי העניין (בסעיף זה - התקופה הנוספת):
(א) בעבירה מסוג פשע שדינו מיתה או מאסר עולם - חמש שנים;
(ב) בעבירה מסוג פשע, ובעבירה מסוג עוון המנויה בתוספת הראשונה א' או בתוספת הראשונה ג' - שלוש שנים;
(ג) בעבירה מסוג עוון שאינה מנויה בתוספת הראשונה א' ובתוספת הראשונה ג' - שנתיים;

יישום-

ראשית נעשה ציר לאור התאריכים שבקייס.

1/1/2009 - העבירה בוצעה

1/6/2014 - הוגשה תלונה

1/6/2015 - חקירה הסתיימה

12/2019 - רוצים להעמיד לדין

בחישוב התקופות- מיום ביצוע העבירות ועד להעמדה לדין חלפו 10.11 שנים.
וכדי לדעת אם העבירות שבנתוני השאלה התיישנו מיום ביצוען, נבחן על עבירה בפני עצמה.

באשר לעבירה מסוג קבלת דבר במרמה התיישנה- בתאריך 1/1/09 בוצעה העבירה, ובתאריך 1/6/14 הוגשה תלונה, בתקופה זו חלפו מעל 5 שנים. בענייננו מדובר בעבירה מסוג עוון שלה תקופת התיישנות של 5 שנים. לאור האמור, ביום הגשת התלונה העבירה התיישנה.

באשר לעבירת הזיוף בנסיבות מחמירות- המקסימום הוא 13 שנים. לכן עבירה זו לא התיישנה, וניתן להעמיד לדין.

לאור ההסדר המיוחד בסעיף 9(ג)(1) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] - התיישנות עבירות - יש תוספות לתקופת ההתיישנות בהליכי חקירה.

בעבר- בהליכי חקירה תקופת ההתיישנות הייתה מתאפסת, זה לא היה טוב כיוון שעל פניו הליכי חקירה היו יכולים להמשך לנצח.

לכן תיקנו את החקיקה- כך שתהיה למשטרה שחוקרת מגבלה על זמני החקירה, ולכל סוג של עבירה נקבעה תוספת של זמן כך שאם הגיעו למקסימום העבירה תתישן.

לשים לב- החקיקה מאפשרת תוספות נוספות באישור בעלי תפקידים, אך בנתוני השאלה דבר זה לא צוין. לכן החלופה הנכונה היא ד'.

הרחבה:

קבלת דבר במרמה	זיוף בנסיבות מחמירות	סוג עבירה
עוון (3 שנות מאסר)	פשע (5 שנות מאסר)	התיישנות עבירה
5 שנים	10 שנים	תוספת הליכי חקירה
3 שנים	3 שנים	מקסימום התיישנות
** מדובר בעוון חמור הנכלל ברשימה העבירות שבתוספת א' (44) לפי ההסדר המיוחד. (אך ראו זאת לצורך הרחבה בלבד כיוון שנתון זה אינו רלוונטי לצורך פתירת השאלה ראו תשובה לעניין עבירה זו מעלה.)		
8 שנים	13 שנים	

5 שלומית, אשתו של חיים, חתמה על ערבות לקיים חיוביו של חיים על פי חוזה שחתם עם ספק רכיבים אלקטרוניים לעסקו. להבטחת החזר חיוביו, ובנוסף לחתימת שלומית על כתב ערבות, שעבד חיים נכס מקרקעין הרשום על שמו לטובת הספק. בכתב הערבות שעליו חתמה שלומית צוין מפורשות כי היא תחול רק על חיובים עתידיים. עוד נקבע בה שהיא תחול על חיובים קצובים ובלתי קצובים של חיים כלפי הספק. בכתב הערבות צוין כי השעבוד האמור לא יעבור לזכות שלומית גם אם תיאלץ למלא ערבותה.

מה הדין?

א. כתב הערבות בטל, באשר הוא חל על חיובים עתידיים ועל חיובים בלתי קצובים בניגוד להוראות חוק הערבות.

ב. כתב הערבות בתוקף, אף אם הוא חל על חיובים עתידיים ועל חיובים בלתי קצובים וגם אם נקבע בו כי שעבוד נכס המקרקעין לא יעבור לזכות שלומית אם תיאלץ למלא ערבותה.

ג. כתב הערבות בטל, שכן שלומית היא בבחינת "ערב יחיד", ולכן אין היא רשאית לוותר על העברת השעבוד מהנושה אליה בנסיבות שבהן מולאה אחר ערבותה, שכן ויתור כאמור עלול לפגוע בזכותה לחזור על החייב.

ד. כתב הערבות בתוקף, שכן שלומית היא בבחינת "ערב מוגן", ועל כן רק הויתור שלה על העברת השעבוד אליה בנסיבות שבהן מילאה אחר ערבותה יבוטל, אך יתר הוראות הערבות תעמודנה בתוקפן.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיפים 1, 12, 19 לחוק הערבות, התשכ"ז-1967.

יישום:

חיים חתם חוזה עם ספק רכיבים אלקטרוניים. וכדי להבטיח החזר לחיובים שלו הוא נתן לספק כתב ערבות + שעבד נכס מקרקעין שרשום על שמו.

מי חתמה על כתב הערבות? אשתו של חיים, שלומית.

מה זה בעצם כתב הערבות? לפי סעיף 1(א) לחוק הערבות, ערבות היא התחייבות של אדם לקיים חיובו של אדם אחר כלפי אדם שלישי. כלומר, שלומית מתחייבת שאם חיים בעלה לא יעמוד בחיוביו כלפי הספק, הספק יוכל לבוא לשלומית על מנת שהיא תקיים את החיובים שבעלה חיים היה צריך למלא כלפיו.

בטקסט השאלה צוין שבכתב הערבות עליו חתמה שלומית צוין מפורשות כי היא תחול רק על חיובים עתידיים, קצובים או בלתי קצובים. **לפי סעיף 1(ב) לחוק הערבות,** הערבות יכולה להיות על סכום עתידי, קצוב או בלתי קצוב, כמו בענייננו.

שימו לב, **לפי סעיף 12 לחוק הערבות,** אם החיוב הנערב מובטח גם בשעבוד נכס של החייב, בענייננו נכס המקרקעין של חיים, יעבור השעבוד לזכות הערב, לאחר שמילא ערבות להבטחת זכותו לחזור על החייב. כלומר אם שלומית, אשתו של חיים, מקיימת את התחייבותה לפי כתב הערבות ונותנת לספק את הכסף שחייב לו חיים. השעבוד, כלומר נכס המקרקעין, יעבור אליה על מנת שהיא תוכל להיפרע.

בטקסט השאלה צוין שבכתב הערבות היה כתוב כי השעבוד האמור לא יעבור לזכות שלומית גם אם תיאלץ למלא ערבותה. אך החוק פי סעיף 12 מעניק לך זכות לכך, ואין זה משנה אם כתוב במפורש בכתב הערבות שהיא לא יכולה לעשות זאת. יש לה זכות.

הסוגייה הנשאלת היא האם כתב הערבות בטל או תקף?

בסעיף 19 לחוק הערבות ישנה הבחנה בין "ערב יחיד", "ערב מוגן". אמנם בחלופות ג' + ד' צוינו מונחים אלה כדי להפנותכם לסעיף 19, אך סעיף זה איננו רלוונטי לענייננו, כיון שכדי לבחון אם מדובר בערב יחיד או מוגן ישנו תנאי סף (תנאי מקדים) לתחולה של פרק ב' לחוק הערבות, והוא- שמדובר בנושה המוגדר לפי סעיף 19 כ"מי שמתן הלוואות הוא במהלך עסקיו הרגיל, אף אם אינו עיסוקו העיקרי" לדוגמא בנק. בענייננו הנושה הוא ספק לרכיבים אלקטרוניים.

החלופה הנכונה היא ב'- וזאת לפי סעיפים 1 ו-12 לחוק הערבות. **כתב הערבות בתוקף, אף אם הוא חל על חיובים עתידיים ועל חיובים בלתי קצובים וגם אם נקבע בו כי שעבוד נכס המקרקעין לא יעבור לזכות שלומית אם תיאלץ למלא ערבותה.**

6 משה נפגע קשה בתאונת דרכים בשעה שרכב על אופנועו, כשבציזו האחר של הכביש נהג ברכבו חברו הטוב אהרן, ועל המדרכה הסמוכה עמדה אימו. אימו של משה וכן אהרן היו עדים לתאונה. משה הפצוע נפטר במקום האירוע לעיני אימו וחברו אהרן. אימו של משה וחברו אהרן סובלים מנזק נפשי חמור בעקבות האירוע, ומעוניינים לתבוע את נזיקהם.

מה הדין?

- א. הן אימו של משה והן חברו אהרן זכאים לתבוע את נזיקהם ממבטחת האופנוע.
- ב. אימו של משה זכאית לתבוע את נזיקה ממבטחת האופנוע, ואילו אהרן זכאי לתבוע את נזקיו ממבטחת רכבו.
- ג. אימו של משה זכאית לתבוע את נזיקה ממבטחת האופנוע, ואילו אהרן אינו זכאי לתבוע כלל.
- ד. אימו של משה אינה זכאית לתבוע כלל, ואילו אהרן זכאי לתבוע את נזקיו ממבטחת רכבו.

התשובה הנכונה היא ג'

סעיף 1 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975; רע"א 444/87 אבו סרחאן מקאבל מונהר אלסוחה נ' עיזבון המנוח דוד דהאן ז"ל.

יישום:

משה עבר תאונת דרכים ומת. ומי היו עדים לתאונה? אמא של משה וחברו הקרוב אהרון. כתוצאה מהאירוע הם סובלים מנזק נפשי.

השאלה היא האם הם יכולים לתבוע פיצויים על נזיקהם?

ראשית, ניתן לראות שמדובר במקרה של תאונת דרכים וזאת לפי סעיף 1 לחוק הפלתי"ד. אך בענייננו מתעסקים בנושא הפיצוי בגין נזק נפשי. ולא נשאלת השאלה האם מדובר בתאונת דרכים או לאו.

והתשובה לשאלה, האם אימו של משה וחברו הקרוב רשאים לתבוע פיצויים בגין נזק נפשי, מצויה בפסיקה. הפסיקה אליה כיונה הועדה הבוחנת היא רע"א 444/87 שנקראת הלכת אלסוחה-

לפי הלכת אלסוחה-

נפגעי עבירת המתה זכאים לפיצוי בהתקיים התנאים הבאים (נבחן זכאותם של האם ואהרון):

זהות התובע

- כתנאי לקבלת הפיצוי על התובע להיות קרוב משפחה של הנפגע.
- בתחילה נקבע כי הפיצוי יינתן רק לקרוב משפחה מדרגה ראשונה, אולם הפסיקה הרחיבה וכללה גם קרובי משפחה שאינם מדרגה ראשונה, אם היו יחסי קרבה מיוחדים בינם לבין הנפגע.

התרשמות ישירה מהאירוע המזיק

- בפסיקה נקבע כי יכול שהקרוב היה נוכח בזירת האירוע ויכול שנעדר מזירת האירוע. לדוגמה: הורה המקבל שיחת טלפון שבה מודיעים לו כי בנו נהרג.

מידת הקרבה של הניזוק בזמן ובמקום לאירוע המזיק

- הוכר גם נזק שהתהווה בחלוף זמן מזירת האירוע או כתוצאה מתמשכת לתוצאות התאונה.

עוצמת הנזק

- בית המשפט הכיר בנזק נפשי משמעותי, נכות נפשית בשיעור משמעותי שהיא לצמיתות.
 - חשוב לציין כי בימ"ש מחוזי הכיר גם בנזק גופני שנגרם לבן משפחה של הרוג בתאונת דרכים, כאשר בנו של ההרוג לקה במחלת הסכרת.
- בענייננו**, התנאי המכריע הוא זהות התובע. אמא של משה היא בת משפחה, אולם אהרון אינו בן משפחה, לכן האם זכאית לתבוע את נזיקה ממבטחת האופנוע, ואילו אהרן אינו זכאי לתבוע כלל.

7 יהורם נהרג בתאונת דרכים עת נהג ברכבו ללא ביטוח לפי פקודת ביטוח רכב מנועי. הוא השאיר אחריו את אביו החורג, אשתו ושני ילדיו. בצוואתו שקוימה בצו ציווה חמישית מעיזבונו לחברו הטוב שמצבו הכלכלי קשה. כולם טוענים כי נתמכו על ידו כלכלית בימי חייו.

מה הדין?

א. אביו החורג, אשתו וילדיו זכאים לתבוע פיצויים מקרנית. חברו הטוב אינו זכאי כלל לתבוע פיצויים.

ב. אביו החורג, אשתו וילדיו וכן חברו הטוב זכאים לתבוע פיצויים מקרנית.

ג. אביו החורג, אשתו וילדיו וכן חברו הטוב אינם זכאים כלל לתבוע פיצויים.

ד. אשתו וילדיו זכאים לתבוע פיצויים מקרנית. אביו החורג וחברו הטוב אינם זכאים כלל לתבוע פיצויים.

התשובה הנכונה היא א'

סעיף 7, 27 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"א-1975; סעיפים 2, 78 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש).

יישום:

יהורם נהרג בתאונת דרכים, ליהורם לא היה ביטוח. והשאיר אחריו משפחה: אבא חורג, אשתו ושני ילדיו. עוד צוין בטקסט השאלה כי בצוואה שעשה ציווה חמישית לחברו הטוב. **הסוגייה הנשאלת היא האם משפחתו וחברו זכאים לפיצויים עקב מותו של יהורם?** כאשר אנו רואים שמדובר במוות כתוצאה מתאונת דרכים, נבדוק את הזכאות לפיצויים מחוק הפלת"ד. **לפי סעיף 5(7) לחוק הפלת"ד**, ניתן לראות כי ישנה הגבלה לעניין זכאות נפגעים בקבלת פיצויים וכי ישנם נפגעים אשר אינם זכאים לקבל פיצוי. כגון נפגע אשר נהג ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח. בהנחה שיהורם היה חי, הוא לא היה זכאי לקבל פיצוי עקב אותה תאונת דרכים.

אך בענייננו יהורם נפטר, לכן בדיקת זכאותם של התלויים מעוגנת **בסעיף 27 לחוק הפלת"ד**, ניתן לראות כי סעיף זה הוא סייג לעניין הזכאות שכן אם מדובר בתלויים, הם יוכלו לקבל פיצויים **מן הקרן (מקרנית)** עקב אותה תאונת דרכים גם אם הנפגע נהג ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח.

לאחר שהבנו שאכן ישנה זכאות לתלויים, נשאל את עצמנו מי הם "תלויים" אשר זכאים לקבל את הפיצוי. האם אב חורג, וחבר טוב נכללים לעניין הזה? התשובה היא **בסעיף 78 לפקודת הנזיקין**, שם נראה שתלויים יהיו בן זוג, ההורה **(כולל אב חורג לפי סעיף 2 לפקודה)** וילדו של הנפטר. מכאן, חבר טוב איננו בגדר תלוי הזכאי לפיצויים.

מדוע בדקנו את הזכאות מפקודת הנזיקין? שימו לב שלפי סעיף 4(א) לחוק הפלת"ד ישנה תחולה להוראות מסוימות מפקודת הנזיקין כגון ההוראות בעניין תביעת העיזבון ותביעת תלויים.

לאור האמור לעיל, החלופה הנכונה היא **א' אביו החורג, אשתו וילדיו זכאים לתבוע פיצויים מקרנית. חברו הטוב אינו זכאי כלל לתבוע פיצויים.**

8 לגיל פוליסת ביטוח חיים המבטיחה במקרה של מוות תשלום לשאריו בסך 100,000 ש"ח. כתוצאה מרשלנותו של שמעון, נפטר גיל. גילה היא רעייתו של גיל. לפי הדין, בתקופת האבל זכאית גילה לקבל את מלוא משכורתה, אף שלא עבדה בפועל. גילה אכן קיבלה את מלוא משכורתה בגין תקופת האבל, בסכום של 10,000 ש"ח, אף שלא עבדה בפועל בתקופה זו. חברת הביטוח שילמה לגילה את מלוא סכום הפוליסה. גילה הגישה תביעה לפיצויים נגד שמעון, ונקבע כי היא זכאית לפיצויים בסכום כולל של 300,000 ש"ח, ולגיל אין יורשים מלבדה.

מהו הסכום שעל שמעון לשלם בפועל לגילה?

א. 300,000 ₪.

ב. 200,000 ₪.

ג. 290,000 ₪.

ד. 190,000 ₪.

התשובה הנכונה היא א'.
סעיף 81 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש).

סכומים שלא יחושבו

81. בקביעת סכום הפיצויים לא יובאו בחשבון –

(1) סכום שנתקבל או שזכאים לקבלו במות המת לפי חוזה ביטוח;

(2) סכום ששולם או שחייבים לשלמו לרגל האבל על המת.

יישום-

פיצויים לפי הפקנ"ז לטובת האבל

עפ"י פקודת הנזיקין גילה זכאית לפיצויים בגין גרימת מותו של בעלה, גיל, עקב רשלנותו של שמעון. אם כך, שמעון ישלם לה 300,000 ש"ח כפי שפסק ביהמ"ש בתביעת הפיצויים לפי הפקנ"ז שהגישה גילה.

סכום הפיצויים בגין פוליסת הביטוח של גיל, והסכום שחייב לשלם לרגל האבל על המת (משכורת בגין תקופת האבל) לא יובאו בחשבון קביעת סכום הפיצויים לפי הפקנ"ז בגין הרשלנות.

9 דני רכש מכונית מחברת "רכבים בע"מ", אף שהרכב אמור היה להימסר לדני ביום 1.1, עיכבה החברה את מסירת הרכב לדני בשבוע. לדני נגרם בעקבות זאת נזק ממון, והוא הגיש תביעה כספית בנזיקין לבית המשפט בשל נזקו בגין עיכוב שלא כדין.

מה הדין?

א. על דני להוכיח שהעיכוב היה שלא כדין.

ב. על חברת "רכבים בע"מ" להוכיח שהעיכוב היה כדין.

ג. על דני להוכיח שהעיכוב נעשה בחוסר תום לב.

ד. אין לדני עילה בנזיקין.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיף 49, 50 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש).

ס' 49 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) - עיכוב נכס שלא כדין

49. עיכוב שלא כדין הוא מניעת מיטלטלין שלא כדין מאדם הזכאי להחזיק בהם מיד.

ס' 50 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) - חובת ההוכחה

50. בתובענה שהוגשה על עיכוב שלא כדין – חובת ההוכחה על הנתבע שהמניעה היתה כדין.

יישום:

דני רכש מכונית שהייתה אמורה להימסר לידי ביום 1/1. מסירת הרכב עוכבה בשבוע ובכך נגרם לדני נזק.

לפי סעיף 49 לפקודה, מדובר בעיכוב שלא כדין.

על מי חלה חובת ההוכחה?

לפי סעיף 50, כאשר מדובר על עיכוב שלא כדין החברה היא זו שצריכה להוכיח שהעיכוב היה כדין.

10 אליהו מעוניין להתמנות לשר שנה לאחר שסיים לרצות מאסר.

מה הדין?

א. אליהו יוכל להתמנות לשר אם קבע יו"ר הכנסת כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות העניין, משום קלון.

ב. אליהו יוכל להתמנות לשר אם קבע יו"ר ועד הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות העניין, משום קלון.

ג. אליהו יוכל להתמנות לשר אם קבע נשיא המדינה כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות העניין, משום קלון.

ד. אליהו יוכל להתמנות לשר אם קבע היועץ המשפטי לממשלה כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות העניין, משום קלון.

התשובה הנכונה היא ב'

סעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה.

כשירותם של השרים

6. (א) [.....]

(ב) [.....]

(ג) (1) לא יתמנה לשר מי שהורשע בעבירה ונידון לעונש מאסר וביום מינויו טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות העניין, משום קלון.

(2) יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לא יקבע כאמור בפסקה (1), אם קבע בית המשפט, לפי דין, כי יש עם העבירה שבה הורשע משום קלון.

(ד) [.....]

(ה) [.....]

יישום:

מינוי לשר, לאחר הרשעה בעבירה וריצוי מאסר

ככלל: מי שהורשע בעבירה ונידון למאסר, וטרם חלפו 7 שנים מיום שסיים לרצות מאסר/מיום מתן פס"ד (לפי המאוחר) – לא יוכל להתמנות לשר.

חריג: אם קבע יו"ר ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות העניין, משום קלון – ניתן יהיה למנותו כשר.

סייג: אם בית המשפט קבע בפסק הדין כי יש עם העבירה שבה הורשע משום קלון, יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לא יוכל לקבוע אחרת. ואותו מורשע לא יוכל להתמנות לשר טרם חלפו 7 שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום פסק הדין לפי המאוחר.

11 שרית מעוניינת להגיש תביעה לתגמולי ביטוח בגין תאונה שאירעה לה ביום 1.1.2019. בהתאם להסכם הביטוח, על שרית להמתין 90 יום ממועד קרות מקרה הביטוח, בטרם תגיש תביעה.

מה הדין?

- א. תביעתה של שרית תתיישן ביום 1.1.2026.
- ב. תביעתה של שרית תתיישן ביום 1.4.2024.
- ג. תביעתה של שרית תתיישן ביום 1.4.2026.
- ד. תביעתה של שרית תתיישן ביום 1.4.2022.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיף 31 לחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981.

התיישנות

31. תקופת ההתיישנות של תביעה לתגמולי ביטוח היא **שלוש שנים** לאחר שקרה מקרה הביטוח, ולעניין ביטוח חיים, ביטוח מפני מחלות ואשפוז וביטוח סיעודי – חמש שנים לאחר שקרה מקרה הביטוח; היתה עילת התביעה נכות שנגרמה למבוטח ממחלה או **מתאונה, תימנה תקופת ההתיישנות מיום שקמה למבוטח זכות לתבוע תגמולי ביטוח לפי תנאי חוזה הביטוח**; לעניין זה, "ביטוח חיים" – ביטוח שמקרה הביטוח הוא מותו של המבוטח או של זולתו.

יישום-

התיישנות תביעה לתגמולי ביטוח

תביעה לתגמולי ביטוח תתיישן תוך 3 שנים, מהיום בו ניתן היה להגיש את התביעה לפי תנאי חוזה הביטוח. בענייננו תביעתה של שרית תתיישן ביום 1.4.2022 לאור תנאי החוזה שכן עליה להמתין 90 ימים ממועד קרות האירוע בטרם תגיד את תביעה.

12 תומר התקשר עם רוני בהסכם למכירת מלגזה על סך של 10,000 לירות מצריות. במועד התשלום ביקש רוני לבטל את ההסכם בטענה שלירה מצרית היא מטבע אסור לתשלום בישראל.

מה הדין?

- א. רוני לא יוכל לבטל את ההסכם, ועל הצדדים להסכים על מטבע חדש אשר מותר לתשלום בישראל.
- ב. **רוני לא יוכל לבטל את ההסכם, ועליו יהא לשלם את התמורה בערכה השקלי.**
- ג. רוני יוכל לבטל את ההסכם אם יוכח שתומר ידע כי לירה מצרית היא מטבע אסור לתשלום בישראל.
- ד. רוני יוכל לבטל את ההסכם.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיף 47 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973.

קיום במטבע ישראלי

47. חיוב לשלם בארץ במטבע חוץ שתשלומו באותו מטבע אסור לפי הדין, יש לקיים בתשלום במטבע ישראלי, לפי שער החליפין הרשמי ביום התשלום.

יישום-

רוני לא יוכל לבטל את ההסכם, החוק נותן פתרון למצבים מסוג אלה, והוא לשלם במטבע הישראלי לפי שער החליפין הרשמי ביום התשלום.

קראו את הקטע הבא וענו על 3 השאלות שלאחריו:

סעיף 413 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין") נחקק בשנת 1990, והוא קובע: "ההורס או פוגע במזיד ברכב או בחלק ממנו, דינו – מאסר חמש שנים". הניחו כי המחוקק ביטל את הסעיף וקבע במקומו 3 עבירות חדשות הקובעות כדלהלן:

413ה1: ההורס או פוגע ברכב או בחלק ממנו בכוונה, דינו – מאסר חמש שנים.

413ה2: ההורס או פוגע ברכב או בחלק ממנו, דינו – מאסר שלוש שנים.

413ה3: ההורס או פוגע ברכב או בחלק ממנו ברשלנות, דינו – מאסר שנה.

אורן שידל את בוריס ואת ג'ורג' לשדוד את דינה. בוריס וג'ורג' הסכימו לכך, וחילקו את התפקידים ביניהם, כך שבוריס יעמוד בפינת הרחוב ויאבטח את השוד, ואילו ג'ורג' ישדוד את דינה כשהיא תעבור שם. אין קשר עין ביניהם. בזמן שג'ורג' שדד את דינה, בוריס הרס בכוונה את רכבה של ורד בלי ידיעתם או הסכמתם של ג'ורג' או של אורן, מכיוון שניסתה לנסוע על מנת להזעיק עזרה. בית המשפט קבע שבנסיבות העניין אדם מן היישוב יכול היה להיות מודע לאפשרות שכך יקרה.

13 מהו היסוד הנפשי הנדרש לצורך הטלת אחריות פלילית על אדם לפי סעיף 413 לחוק העונשין (סעיף המקורי שנחקק בשנת 1990)?

א. מודעות להתנהגות + מודעות לנסיבות.

ב. מודעות להתנהגות + מודעות לנסיבות + מודעות לאפשרות לגרימת התוצאות.

ג. מודעות להתנהגות + מודעות לנסיבות + מודעות לאפשרות לגרימת התוצאות + פזיזות ביחס לתוצאות.

ד. מודעות להתנהגות + מודעות לנסיבות + מודעות לאפשרות לגרימת התוצאות + כוונה ביחס לתוצאות.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיפים 20, 90 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

סדר עבודה:

1. נפרק כל עבירה שנקרית בדרכנו- נקבע לכל מילה מה המשמעות שלה. מה המעשה מה הנסיבה ואם יש תוצאה מה התוצאה.
2. נקבע האם מדובר בעבירה התנהגותית או תוצאתית
3. נבדוק לעניין עבירת תוצאה אם כתוב לנו יסוד נפשי מסוג כוונה או שותק=פזיזות או מדבר שטויות נלך למילון= פזיזות
4. לאחר מכן רק נקרא את הסוגייה- שימו לב ולא לשכוח את העבירות בתחפושת שלנו שהם מתיימרות להיות עבירות תוצאה אבל הם לא! (זוכרים? עבירת התנהגות עם פוטנציאל לתוצאה ועבירת התנהגות עם כוונה מיוחדת).

בשביל לבדוק האם ניתן להחיל מחשבה פלילית החוק מציג לנו את סעיף 20, לחוק העונשין, התשל"ז-1977:

ס' 20 לחוק העונשין - מחשבה פלילית

20. (א) מחשבה פלילית - מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות ולאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה, הנמנים עם פרטי העבירה, ולענין התוצאות גם אחת מאלה:

(1) כוונה - במטרה לגרום לאותן תוצאות;

(2) פזיזות שבאחת מאלה:

(א) אדישות - בשוויון נפש לאפשרות גרימת התוצאות האמורות;

(ב) קלות דעת - בנטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות האמורות, מתוך תקווה להצליח למנען.

(ב) לענין כוונה, ראייה מראש את התרחשות התוצאות, כאפשרות קרובה לוודאי, כמוה כמטרה לגרמן.

(ג) לענין סעיף זה –

- (1) רואים אדם שחשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות כמי שהיה מודע להם, אם נמנע מלבררם;
(2) אין נפקה מינה אם נעשה המעשה באדם אחר או בנכס אחר, מזה שלגביו אמור היה המעשה להיעשות.

ס' 90 לחוק העונשין - פרשנות הדין בדבר היסוד הנפשי שבעבירה

90א. בכל מקום בחיקוק שנחקק לפני תחילתו של חוק העונשין (תיקון מס' 39) (חלק מקדמי וחלק כללי), תשנ"ד-1994 (בפרק זה - חוק העונשין תיקון מס' 39), ושבד היסוד הנפשי שבעבירה בא לידי ביטוי במונח –

- (1) "זדון" או "מזיד" - יהיה היסוד הנפשי הדרוש להתהוות העבירה - מודעות כאמור בסעיף 20(א) רישא, ולענין תוצאת המעשה הנמנית עם פרטי העבירה - גם פזיזות;
(2) "בכוונה" - מקום שהמונח אינו מתייחס לתוצאת המעשה הנמנית עם פרטי העבירה, יתפרש המונח כמניע שמתוכו נעשה המעשה או כמטרה להשיג יעד כפי שנקבע בעבירה, לפי ההקשר;
(3) "ביודעין" או מונח בעל משמעות דומה - יתפרש המונח כמחשבה פלילית כאמור בסעיף 20(א);
(4) "יש לו יסוד להניח" או ביטוי בעל משמעות דומה - יתפרש הביטוי כאדם שחשד, כאמור בסעיף 20(ג)(1);
(5) "התרשלות" - יתפרש המונח כרשלנות כאמור בסעיף 21.

יישום-

מעשה+תוצאה (המחוקק הקמץ) נסיבה נסיבה

ההורס או פוגע במזיד ברכב או בחלק ממנו, דינו – מאסר חמש שנים

סעיף 20 דורש תחילה - בדיקה במישור ההכרתי - מודעות לכל אחד מרכיבי העבירה : דהיינו מודעות להתנהגות - מודע לכך שהוא הורס או פוגע
מודעות לנסיבות - מודע לכך שזה רכב
מודעות לאפשרות גרימת התוצאה של ההרס

במישור החפצי רצוני - נדרשים להחליט מאחר ואין כתוב כוונה ולא שותק הלכנו למילון - פזיזות
לפי סעיף 90א(1) - לענין תוצאת המעשה הנמנית עם פרטי העבירה גם פזיזות.

14 מהי האחריות הפלילית של ג'ורג' להריסת רכבה של ורד?

- א. ג'ורג' יישא באחריות פלילית בעבירה לפי סעיף 1413ה1.
ב. ג'ורג' יישא באחריות פלילית בעבירה לפי סעיף 1413ה2.
ג. ג'ורג' יישא באחריות פלילית בעבירה לפי סעיף 1413ה3.
ד. ג'ורג' לא יישא באחריות פלילית להריסת רכבה של ורד.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיף 34א לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

עבירה שונה או נוספת

- 34א. (א) עבר מבצע, אגב עשיית העבירה, עבירה שונה ממנה או נוספת לה, כאשר בנסיבות הענין, אדם מן היישוב יכול היה להיות מודע לאפשרות עשייתה –
(1) יישאו באחריות לה גם המבצעים בצוותא הנוותרים ; ואולם, נעברה העבירה השונה או הנוספת בכוונה, יישאו המבצעים הנוותרים באחריות לה כעל עבירה של אדישות בלבד;
(2) יישא באחריות לה גם המשדל או המסייע, כעבירה של רשלנות, אם קיימת עבירה כזאת באותו יסוד עובדתי.
(ב) הרשיע בית המשפט נאשם על פי סעיף קטן (א)(1) בעבירה שנקבע לה עונש חובה, רשאי הוא להטיל עליו עונש קל ממנו.

יישום-

כדי לבחון תחולה של הסעיף של עבירה שונה או נוספת, ביחס לג'ורג' לפי הקייס, אנו צריכים לראות שמתקיימים כמה תנאים מצטברים :

הכלל אומר- כל השותפים גם אלו שלא ביצעו את העבירה השונה או הנוספת בפועל אבל הם שותפים לעבירה המקורית הם יהיו אחראים. אבללל המחקק הבחין בין 2 אופציות של צדדים לעבירה וחייבים לברר איפה נמצא מי ולהחיל עליו את תנאי הסעיף.

1. **העבירה השונה או הנוספת בוצעה ע"י מבצע** - בעניינו העבירה בוצעה ע"י בוריס, שאכן הוא בגדר של מבצע בצוותא.
2. **העבירה בוצעה אגב העבירה המקורית** - העבירה בוצע בעת ביצוע השוד - העבירה המקורית.
3. **העבירה הנוספת היא לא חלק מהתכנון** - כי אם זה חלק התכנון הם אחראים לה מלכתחילה. אז צריך שהשאר לא צפו את העבירה הנוספת או השונה.
4. **אדם מן הישוב היה יכול להיות מודע לאפשרות עשייתה** - מנתוני השאלה כתבו לנו במפורש שבית המשפט קבע שבנסיבות העניין אדם מן הישוב יכול היה להיות מודע לאפשרות שכך יקרה.

לאור האמור, בנסיבות העניין- אנו נמצאים בתחולה של הסעיף-באשר לאחריותו הפלילית של ג'ורג'- מדובר במבצעים בצוותא, בודקים מה החוק קובע ביחס למבצע בצוותא על עבירה שונה או נוספת- (1) **יישאו באחריות לה גם המבצעים בצוותא הנותרים**; ואולם, נעברה העבירה השונה או הנוספת בכוונה, ישאו המבצעים הנותרים באחריות לה כעל עבירה של אדישות בלבד;

לאחר הניתוח-

סעיף 1413ה-1 זו עבירת כוונה

סעיף 1413ה-2 זו עבירת רשלנות

הסעיף הרלוונטי בעניינו הוא סעיף 1413ה-2: ההורס או פוגע ברכב או בחלק ממנו, דינו – מאסר שלוש שנים.

מדובר בעבירה שותקת - שלא כתוב מה היסוד הנפשי הנרש לכן היא תהיה עבירה הדורשת יסוד נפשי הכרתי של מודעות, ודי ביחס חפצי מסוג אדישות.

15 מהי האחריות הפלילית של אורן להריסת רכבה של ורד?

- א. אורן יישא באחריות פלילית בעבירה לפי סעיף 1413ה-1.
- ב. אורן יישא באחריות פלילית בעבירה לפי סעיף 1413ה-2.
- ג. אורן יישא באחריות פלילית בעבירה לפי סעיף 1413ה-3.
- ד. אורן לא יישא באחריות פלילית להריסת רכבה של ורד.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיף 34 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

עבירה שונה או נוספת

34א. (א) עבר מבצע, אגב עשיית העבירה, עבירה שונה ממנה או נוספת לה, כאשר בנסיבות העניין, אדם מן הישוב יכול היה להיות מודע לאפשרות עשייתה –

(1) יישאו באחריות לה גם המבצעים בצוותא הנותרים; ואולם, נעברה העבירה השונה או הנוספת בכוונה, ישאו המבצעים הנותרים באחריות לה כעל עבירה של אדישות בלבד;

(2) **יישא באחריות לה גם המשדל או המסייע, כעבירה של רשלנות, אם קיימת עבירה כזאת באותו יסוד עובדתי.**

(ב) הרשיע בית המשפט נאשם על פי סעיף קטן (א) (1) בעבירה שנקבע לה עונש חובה, רשאי הוא להטיל עליו עונש קל ממנו.

יישום-

אחריות פלילית של משדל

הסעיף היחיד שמאפשר לנו לבצע את העבירה ביסוד נפשי מסוג רשלנות הוא כמובן 1413ה-3 ולכן זו התשובה

16 שמעון היה נשוי לדרורית במשך כ-30 שנה. מנישואים אלו נולד להם לוי אשר הלך זה מכבר לבית עולמו ולא הותיר אחריו צאצאים. שמעון נפטר ולא הותיר אחריו צוואה. הוא הותיר אחריו את אביו.

מה הדין?

א. אם נותרו ילדים על דרורית לחלוק עימם את העיזבון חצי בחצי, אולם במקרה שהמנוח לא הותיר ילדים, היא זוכה בכל העיזבון.

ב. דרורית נוטלת את המיטלטלין, כולל מכונית הנוסעים, השייכים למשק הבית המשותף, ונוטלת משאר העיזבון שני שלישים, בעוד האב נוטל שלישי.

ג. דרורית נוטלת את המיטלטלין, כולל מכונית הנוסעים, השייכים למשק הבית המשותף, ונוטלת משאר העיזבון מחצית, בעוד האב נוטל מחצית.

ד. בהיותו "שאר הדם" היחיד נוטל האב את כל העיזבון, למעט המיטלטלין ומכונית הנוסעים, השייכים למשק הבית המשותף.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיף 11 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965.

זכות הירושה של בן זוג

11. (א) בן-זוג של המוריש נוטל את המיטלטלין כולל מכונית נוסעים השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העיזבון –
(1) אם הניח המוריש ילדים או צאצאיהם או הורים - חצי;
(2) אם הניח המוריש אחים או צאצאיהם או הורי הורים - שני שלישים, ובלבד שאם ערב מותו של המוריש היה בן הזוג נשוי לו שלוש שנים או יותר וגר עמו אותה שעה בדירה הכלולה, כולה או חלקה, בעיזבון, יטול בן-הזוג את כל חלקו של המוריש בדירה האמורה, ושני שלישים מהנותר משאר העיזבון;
(ב) אם לא הניח המוריש קרוב מן המנויים בסעיף קטן (א), יורש בן הזוג את העיזבון כולו.
(ג) המגיע לבן-זוג על-פי עילה הנובעת מקשר האישות, ובכלל זה מה שאשה מקבלת על פי כתובה, ינוכה מחלקו בעיזבון; הוראה זו לא תחול על מה שמגיע לבן-זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, או לפי הסכם ממון כמשמעותו באותו חוק, ואינה באה לפגוע בזכותו של בן-זוג לקבל מן העיזבון מה שהמוריש קיבל לרגל הנישואין על מנת להחזיר כשיפקעו.

יישום:

זכות הירושה של קרובים

שמעון הותיר בת זוג, והורח.

בת הזוג נוטל את המיטלטלין כולל מכונית הנוסעים השייכים למשק הבית המשותף, ונוטלת משאר העיזבון מחצית.

הורה נוטל מהעיזבון מחצית.

17 חלקה בבעלותו של תומר בגבעתיים הופקעה בהודעה של שר האוצר לפי סעיף 19 לפקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור) לפני 6 שנים, והרשות המפקיעה תפסה חזק במקרקעין. תומר מעוניין לקבל פיצויים בגין הפקעת המקרקעין.

מה הדין?

א. התביעה תתיישן כעבור 7 שנים.

ב. התביעה תתיישן כעבור 15 שנים.

ג. התביעה תתיישן כעבור 25 שנים.

ד. אם המקרקעין רשומים בפנקס הזכויות, התביעה לא תתיישן.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 5 לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958;

דנ"א 1595/06 עזבון המנוח אדוארד ארידור נ' עיריית פתח תקווה.

הזמן להתיישנות

5. התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה (להלן – תקופת ההתיישנות) היא –
(1) בשאינו מקרקעין – שבע שנים;
(2) במקרקעין – חמש-עשרה שנה; ואם נרשמו בספרי האחוזה לאחר סידור זכות קנין לפי פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) – עשרים וחמש שנה.

בפס"ד ארידור

נקבע כי חוק ההתיישנות חל לגבי פיצויי הפקעה, כך שעקרונית חלה תקופת ההתיישנות בת 7 שנים. עוד נקבע כי, **עילת תביעה בגין פיצויי הפקעה לפי פקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור) נולדת, לכל המאוחר, במועד בו תפסה הרשות חזקה במקרקעין.**

יישום-

תביעת פיצויים בגין הפקעה

נשים לב כי המדובר בסעד כספי לפיצויים בגין הפקעת מקרקעין (ולא לדוגמא בחזקה/שימוש במקרקעין), לפי הפסיקה נקבע כי התביעה תתיישן בחלוף 7 שנים.

18 דירקטוריון חברה ציבורית החליט לבצע חלוקה שלא מתוך רווחיה של החברה ללא אישור בית המשפט. אחת מבעלי המניות מבקשת להגיש בשם החברה תביעה נגזרת נגד חברי הדירקטוריון. חברי הדירקטוריון טוענים שפעלו בתום לב, באחריות, לאחר קבלת מידע מקיף ושקילת כל החלופות, וכן קיבלו את ההחלטה כשטובת החברה, והיא בלבד, לנגד עיניהם.

מה הדין?

- א. מדובר בחלוקה אסורה, וגם אם יוכיחו הדירקטורים את טענתם, לא יועיל להם הדבר.
- ב. אם יוכיחו הדירקטורים את טענתם, תהיה זו הגנה טובה כנגד התביעה, ובלבד שיוכיחו אותה ברמה של "מעבר לכל ספק סביר".
- ג. מדובר בחלקה מותרת, ודינה של הבקשה לתביעה נגזרת להידחות בהיעדר עילה.
- ד. אם יוכיחו הדירקטורים את טענתם, תהיה זו הגנה כנגד התביעה, ובלבד שיוכיחו אותה ברמה של "לפי מאזן הסתברויות".

התשובה הנכונה היא א' **סעיפים 301 עד 303 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.**

יישום:

דירקטוריון החברה החליט לבצע חלוקת דיבידנדים שלא מתוך הרווחים של החברה וללא אישור בית המשפט.

לפי סעיף 301(ב) לחוק, חלוקה שלא לפי הוראות פרק זה בחוק נחשבת לחלוקה אסורה.

לפי סעיף 302(א) לחוק, על החברה המבצעת חלוקה מיזמתה לעמוד במבחן הרווח, ושהחלוקה תהיה מתוך רווחיה.

לפי סעיף 303 לחוק, בית המשפט רשאי, לבקשת החברה, לאשר לה לבצע חלוקה שלא מקיימת את מבחן הרווח, לאחר ששוכנע שמתקיים מבחן יכולת הפירעון.

בענייננו, החברה מבצעת חלוקה בניגוד להוראות הפרק שכן ביצעה חלוקה שלא עומדת במבחן הרווח וזאת ללא אישור מביהמ"ש שיבחן וישוכנע שמתקיים מבחן יכולת הפירעון.

לאור האמור, החלוקה היא אסורה וגם אם יוכיחו הדירקטורים את טענתם, לא יועיל להם הדבר.

19 אבי ושרה נשואים ולהם בן יחיד, קטין, ששמו יצחק. בני המשפחה נסעו ברכב שבו נהג אבי ללא רישיון תקף עקב שלילת רישיונו וללא ביטוח חובה. למרבה הצער אירעה תאונה, ויצחק נהרג. בהמלצת עורך דינם, תבעו אבי ושרה את קרנית כיורשיו של יצחק. לאחר מחשבה נוספת, כדי להימנע מתביעת שיבוב של קרנית נגד אבי, הסתלק אבי מעיזבונו של יצחק, וניתן צו ירושה שבו רק שרה יורשת את יצחק. נתון כי קרנית לא יכולה הייתה לדעת את העובדות שלעיל לפני מתן צו הירושה. קרנית הגישה בקשה לתיקון צו הירושה.

מה הדין?

א. לקרנית מעמד של "מעוניין בדבר" לפי חוק הירושה, ולפיכך היא רשאית להגיש בקשה לתיקון צו הירושה.

ב. מאחר שעד כה קרנית לא הגישה תביעת שיבוב, הרי שהיא אינה נחשבת ל"מעוניין בדבר" לפי חוק הירושה, ואינה במעמד המאפשר לה הגשת בקשה לתיקון צו הירושה.

ג. מניעת הסתלקות מעיזבון היא פגישה בחופש הקניין, ועל כן אי אפשר להגיש בקשה שעניינה מניעת הסתלקות מירושה.

ד. לא ניתן להסתלק מעיזבון של קטין, ולכן אבי ושרה הם היורשים של יצחק ועל הרשם חובה לתקן את צו הירושה.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 72 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965;

בע"ס 4255/19 פלוני נ' קרנית קרן לפיצוי תאונות דרכים.

בנם של אבי ושרה, יצחק, נהרג בתאונת דרכים בעת שאבי נהג ללא רישיון תקף וביטוח חובה. אבי ושרה תבעו את קרנית כיורשים של יצחק בנם.

אך הם חששו שקרנית תתבע אותם חזרה תביעת שיבוב (לאור כך שאבי נהג ללא רישיון תקף וביטוח חובה), ואבי הסתלק מעיזבונו של יצחק. קרנית מעוניינת לבקש לתקן את צו הירושה.

השאלה הנשאלת היא האם קרנית יכולה להגיש בקשה לתיקון צו ירושה?

לפי סעיף 72(א) לחוק הירושה, נתן רשם לעניני ירושה או בית משפט צו ירושה או צו קיום, רשאי כל אחד מהם, לגבי צווים שנתן, לפי **בקשת מעוניין בדבר**, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות או טענות שלא היו בפניו בזמן מתן הצו.....

לפי בע"ס 4255/19 פלוני נ' קרנית קרן לפיצוי תאונות דרכים, בית המשפט קבע כי לפי סעיף 72(א) לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן: חוק הירושה), יכול "מעוניין בדבר" להגיש בקשה לביטול צו ירושה, וכי המשיבה (קרנית) נכללת בכך מתוקף תפקידה.

בענייננו, קרנית (=מעוניין בדבר) לא ידעה שאבי הסתלק מעיזבונו של יצחק כדי להימנע מתביעת שיבוב, לפני מתן צו הירושה, ולכן קרנית יכולה להגיש בקשה לתיקון צו הירושה

20 "נחתומים בע"מ" היא חברה המנהלת מאפייה לכיכרות לחם. החברה אינה בבחינת חברה שקופה או חברה משפחתית. החברה מכרה נכס מקרקעין, ובעלי המניות שלה מבקשים לדעת אם גם חברה זכאית לפריסת השבח הריאלי במסגרת סעיף 48א לחוק מיסוי מקרקעין.

מה הדין?

א. לחברה אין זכות כזו. זכות כזו יש רק ליחיד.

ב. לחברה יש זכות כזו.

ג. לחברה פרטית יש זכות כזו. לחברה ציבורית- אין.

ד. לחברה ציבורית יש זכות כזו. לחברה פרטית- אין.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 48א לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963.

המס על השבח

48א. (ב) (1) יחיד יהיה חייב במס על שבח ריאלי כאמור בסעיף 121 לפקודה, בשיעור של עד 25% ;

יישום-

פריסת השבח הריאלי בגין מכירת נכס מקרקעין

פריסת השבח הריאלי בגין מכירת נכס מקרקעין עומדת ליחיד, אך אינה אפשרית כאשר מדובר במכירת נכס מקרקעין ע"י חברה.

21 חברה מסוימת, העוסקת בייצוא סחורות, ניהלה משא ומתן עם מספנה במטרה לרכוש ספינת תובלה לסחורותיה. במהלך המשא ומתן הוחלט בדירקטוריון להפסיק את המשא ומתן ולהעביר סחורות באמצעות חברת ספנות שונות, כי כך יותר כלכלי. אחד הדירקטורים הציעה למספנה למכור לו באופן אישי את הספינה לצורך חברה אחרת שבבעלותו.

מה הדין?

א. הדירקטור הפר את חובת האמונים כלפי החברה.

ב. הדירקטור לא הפר שום חובה כלפי החברה.

ג. הדירקטור הפר את חובת הזהירות כלפי החברה.

ד. הדירקטור הפר את חובת תום הלב כלפי המספנה.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 254 לחוק החברות, תשנ"ט-1999.

יישום-

לפי סעיף 254(א) לחוק, נושא משרה חב חובת אמונים לחברה, ינהג בתום לב ויפעל לטובתה, ובכלל זה –

1. יימנע מעשיית פעולה שיש בה משום ניגוד עניינים בין תפקידו בחברה, לבין תפקיד אחר שלו/ענייניו האישיים
2. יימנע מפעולות שיש בהן משום תחרות עם עסקי החברה
3. יגלה לחברה כל דבר שהובא לידיעתו מתוקף מעמדו בחברה
4. במסגרת חובת האמונים שחב נושא משרה לחברה, עליו להימנע מניצול הזדמנות עסקית של החברה במטרה להשיג טובת הנאה לעצמו.

בעניינינו- הדירקטור ניצל את ההזדמנות העסקית של חברת ייצוא הסחורות והמו"מ שניהלה במטרה לרכוש ספינת תובלה, והציע למספנה למכור לו באופן אישי את הספינה נושא המו"מ, לצורך חברה אחרת שבבעלותו. משכך, הפר הדירקטור את חובת האמונים שלו כלפי החברה.

22 בחברה שעוסקת בייבוא ביגוד עולה הצעה בדירקטוריון, ולפיה החברה תפתח קו ייבוא של משקפי שמש יוקרתיים שתואם את קהל היעד של החברה. עלות ההשקעה הכספית הכרוכה בפיתוח כאמור היא משמעותית מאוד. לאחר שמוצגת לדירקטוריון החברה אך ורק מצגת מרשימה שבה מופיעה הערכה כללית בלבד בדבר כדאיות העסקה, מחליט דירקטוריון החברה לאשר את העסקה באופן מידי וללא בדיקה נוספת. לימים התברר כי ההשקעה הסבה לחברה נזקים כספיים משמעותיים וכי ההשקעה הכספית ירדה לטמיון.

מה הדין?

א. הדירקטוריון הפר את חובת האמונים כלפי החברה.

ב. הדירקטוריון לא הפר שום חובה כלפי החברה.

ג. הדירקטוריון הפר את חובת הזהירות כלפי החברה.

ד. הדירקטוריון הפר את הן את חובת האמונים והן את חובת הזהירות כלפי החברה.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיפים 252, 253 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.

ס' 252 לחוק החברות - חובת זהירות

252. (א) נושא משרה חב כלפי החברה חובת זהירות כאמור בסעיפים 35 ו-36 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש].
(ב) אין בהוראת סעיף קטן (א) כדי למנוע קיומה של חובת זהירות של נושא משרה כלפי אדם אחר.

ס' 253 לחוק החברות - אמצעי זהירות ורמת מיומנות

253. נושא משרה יפעל ברמת מיומנות שבה היה פועל נושא משרה סביר, באותה עמדה ובאותן נסיבות, ובכלל זה ינקוט, בשים לב לנסיבות הענין, אמצעים סבירים לקבלת מידע הנוגע לכדאיות העסקית של פעולה המובאת לאישורו או של פעולה הנעשית על ידיו בתוקף תפקידו, ולקבלת כל מידע אחר שיש לו חשיבות לענין פעולות כאמור.

יישום:

חובת הזהירות של הדירקטוריון

חברי הדירקטוריון הן נושאי משרה בחברה. משכך, חבים הם בחובת זהירות כלפי החברה ובכלל זה, עליהם לנקוט באמצעים סבירים לקבלת מידע הנוגע לכדאיות העסקית של פעולה המובאת לאישורם.

בעניינינו- הוצגה לדירקטוריון הערכה כללית בלבד בדבר כדאיות העסקה ולא נעשתה בדיקה נוספת בעניין. משכך יש לראות בדירקטוריון ככזה שהפר את חובת הזהירות כלפי החברה.

23 שמעון, בעל מניות בחברת "סיטי", סבור שדירקטוריון החברה "סיטי" התרשל משמעותית בתפקידו שעה שאישר עסקה לרכישת קרקע חקלאית במחיר מופקע מתוך הנחה כי זו תופשר לבנייה בעתיד הקרוב. הדירקטוריון לא בדק היטב את מצבה התכנוני של הקרקע, ולימים זו לא אושרה לבנייה ונותרה קרקע חקלאית בשווי מזערי. בכך נגרם לחברה נזק כספי ניכר. שמעון סבור שיש לתבוע את דירקטוריון החברה, והוא פונה לחברה בבקשה להגשת תביעה נגזרת נגד דירקטוריון החברה, אך זו משיבה בשלילה. שמעון מחליט להגיש לבית המשפט בקשה לאישור תביעה נגזרת. בתחילתו של ההליך המשפטי מתברר כי בשל מצוקה כלכלית שאלה נקלע שמעון, הוא נאלץ למכור את מניותיו כמה ימים לפני שהוגשה לבית המשפט הבקשה לאישור תביעה נגזרת.

מה הדין?

א. שמעון רשאי להגיש בקשה לאישור תביעה נגזרת גם אם אינו מחזיק במניות החברה בעת הגשת הבקשה לבית המשפט.

ב. שמעון רשאי להגיש בקשה לאישור תביעה נגזרת היות שבמועד שפנה לחברה החזיק במניות החברה.

ג. שמעון לא רשאי להגיש בקשה לאישור תביעה נגזרת היות שבעת הגשת הבקשה לבית המשפט לא החזיק במניות החברה.

ד. שמעון רשאי להגיש בקשה לאישור תביעה נגזרת היות שהחזיק במניות החברה במועד אישור העסקה.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיף 194 לחוק החברות, תשנ"ט-1999.

תנאים מוקדמים להגשת תביעה

194. (א) כל בעל מניה וכל דירקטור בחברה (בפרק זה - תובע) רשאים להגיש תביעה נגזרת אם התקיימו הוראות סימן זה.

(ב) [...]

(ג) [...]

(ד) [...]

יישום:

הרשאים להגיש תביעה נגזרת

בעל מניה ודירקטור בחברה רשאים להגיש תביעה נגזרת.

מנתוני השאלה שמעון נאלץ למכור את כל מניותיו כמה ימים לפני הגשת הבקשה, **בעת הגשת הבקשה איננו בעל מניות**, לכן איננו רשאי להגיש בקשה לאישור תביעה נגזרת.

24 שמעון משמש דירקטור בחברה פרטית. שמעון זומן לישיבת דירקטוריון שעל סדר יומה קבלת החלטה ביחס למכר של אחד מנכסי החברה. בזימון לישיבת הדירקטוריון צוין כי זו תתקיים בתאריך 4.2.2020 בשעה 16:00. ביום 1.2.2020 התברר לשמעון כי נפלה טעות בזימון וכי הישיבה תתקיים ביום 3.2.2020 בשעה 16:00. שמעון כעס מאוד, ואולם הגיע לישיבה שהתקיימה ביום 3.2.2020 והתלונן על הפגם בזימון. במסגרת ישיבה זו התקבלה החלטה בנוגע לאחד מנכסי החברה על ידי דירקטוריון החברה. שמעון חפץ בביטול ההחלטה.

מה הדין?

א. שמעון רשאי לדרוש את ביטולה של ההחלטה לנוכח הפגם שנפל בהודעה באשר למועד כינוסה של הישיבה.

ב. שמעון לא רשאי לדרוש את ביטולה של ההחלטה היות שידע על הישיבה יומיים מראש.

ג. שמעון רשאי לדרוש את ביטולה של ההחלטה בשל הפגם שנפל בזימון באשר למועד הישיבה רק משום שהתלונן על כך בישיבה.

ד. שמעון לא רשאי לדרוש את ביטולה של ההחלטה היות שהגיע לישיבה.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיף 109 לחוק החברות, תשנ"ט-1999.

פגמים בכינוס הישיבה

109. (א) החלטה שהתקבלה בישיבת דירקטוריון שהתכנסה בלא שנתקיימו התנאים המוקדמים לכינוסה (להלן - פגם בכינוס) ניתנת לביטול לדרישת כל אחד מאלה:

(1) דירקטור שנכח בישיבה, ובלבד שדרש להימנע מקבלת ההחלטה שלגביה נתקיים הפגם, בטרם נתקבלה;

(2) דירקטור שהיה זכאי להיות מוזמן לישיבה אך לא נכח בה, וזאת בתוך זמן סביר לאחר שנודע לו על ההחלטה ולא יאוחר מישיבת הדירקטוריון הראשונה שתתקיים לאחר שנודע לו על ההחלטה;

(3) היה הפגם בכינוס נוגע להודעה לגבי מקום כינוס הישיבה או מועדה, לא יהיה רשאי דירקטור שהגיע לישיבה על אף הפגם האמור לדרוש את ביטולן של ההחלטות.

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לפגוע בתוקפה של פעולה שנעשתה בעבור החברה ושהתקיימו בה הוראות סעיף 56(א) סיפה.

יישום-

אמנם נפל פגם בזימון לישיבה, אבל בכל זאת שמעון הגיע אליה ולכן לא יוכל לדרוש את ביטולן של ההחלטות שנתקבלו בישיבה.

25 לאחר קיום דיון ובחינה סבירה אישרו כל חברי הדירקטוריון בחברת "בטה" עסקה שעל פיה נכנסה החברה לתחום פעילות חדש. בעת אישור העסקה פעלו חברי הדירקטוריון בתום לב וסברו כי מדובר בעסקה ראויה שתיטיב עם החברה. לימים התברר כי הכניסה לאותו תחום פעילות חדש לא הוכיחה את עצמה וכי לחברה נגרמו נזקים כספיים משמעותיים. לדירקטורים ניתנו כתבי פטור ושיפוי (שעוגנו בתקנון החברה) עם כניסתם לתפקיד. הדירקטורים חפצים לברר אילו הגנות יחולו עליהם בנסיבות העניין במקרה שבו ייתבעו על ידי החברה.

מה הדין?

א. בנסיבות העניין חברי הדירקטוריון יזכו לשיפוי מהחברה אך לא יזכו להגנה על פי כתבי הפטור.

ב. בנסיבות העניין חברי הדירקטוריון לא יזכו להגנה על פי כתבי הפטור ושיפוי.

ג. בנסיבות העניין חברי הדירקטוריון יזכו להגנה על פי כתבי הפטור ושיפוי.

ד. בנסיבות העניין חברי הדירקטוריון יזכו להגנה על פי כתב הפטור אך לא ישופו על ידי החברה.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיפים 258 עד 260 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.

הדירקטוריון אישרו עסקה שבתום לב חשבו שהיא תעשה טוב לחברה. לאחר מכן יתברר שאותה עסקה גרמה לנזק כספי גדול לחברה. כאשר אותם דירקטורים נכנסו לתפקיד, החברה נתנה להם כתבי פטור ושיפוי לפי סעיף 258 לחוק החברות.

מה זה פטור? מדובר בהסדר של החברה מול נושא משרה בחברה (מנכ"ל/ מנהל עסקים ראשי/ משנה למנכ"ל/ סמנכ"ל/ דיקרטור/ מנהל הכפוף במישרין למנכ"ל) למתן פטור. את הפטור ניתן לתת אם נקבעה לכך הוראה בתקנון, לפטור מראש נושא משרה מאחריות אם הפר את חובת הזהירות כלפי החברה שנעשתה ברשלנות.
בענייננו, לפי סעיף 259(א) נקבעה לכך הוראה מראש בתקנון, והדירקטוריון בנסיבות העניין יזכו לפטור לפי כתב הפטור.

מה זה שיפוי? גם כאן מדובר בהסדר של החברה מול נושא המשרה, בענייננו הדירקטוריון, להחזר הוצאות. בסעיף 260 ישנם מקרים שבהם יהיה ניתן לשפות נושא משרה. חשוב להבין שגם כאן צריכה להיקבע הוראה בתקנון.
בענייננו, נקבעה לכך הוראה בתקנון, וניתן יהיה לשפותם לפי סעיף 260(א)(1) בשל חבות כספית שהוטלה במסגרת פס"ד או הוצאות התדיינות עקב פעולה שעשו בהיותם נושאי משרה בחברה.

בנסיבות העניין יש לדירקטוריון שתי הגנות שהם יכולים לזכות בהן, פטור ושיפוי.

26 שירי ולירי שותפות במקרקעין. בין השתיים קיים הסכם שיתוף ולפיו הן אינן רשאיות לדרוש את פירוק השיתוף במקרקעין לתקופה של 5 שנים ממועד חתימת הסכם השיתוף (להלן: "התניה בהסכם"). בחלוף 3.5 שנים ממועד חתימת ההסכם נתגלו בין השתיים חילוקי דעות מהותיים באשר לפירוק בנייה שלירי מעוניינת לקדם בשטח המקרקעין כאשר שירי פועלת במכוון ובחוסר תום לב למען סיכול הפרויקט. לירי מעוניינת לפרק את השיתוף בין השתיים אך אובדת עצות בשל התניה בהסכם.

מה הדין?

א. לירי רשאית לבנות גדר שתחלק את המקרקעין בשל התנהלותה חסרת תום הלב של שירי.

ב. לירי צריכה להמתין בסבלנות עד לחלוף 5 שנים ממועד ההסכם, ואז תוכל לפנות לבית המשפט בתביעה לפירוק השיתוף.

ג. לירי יכולה לפנות לבית המשפט ולהגיש תביעה לפירוק שיתוף בשים לב להתנהלותה של שירי. בית המשפט יהיה רשאי לצוות על פירוק השיתוף, ובלבד שחלפו 5 שנים מיום חתימת ההסכם.

ד. לירי יכולה לפנות לבית המשפט ולהגיש תביעה לפירוק שיתוף בשים לב להתנהלותה של שירי. בית המשפט יהיה רשאי לצוות על פירוק השיתוף.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיף 37 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969.

הזכות לתבוע פירוק השיתוף

37. (א) כל שותף במקרקעין משותפים זכאי בכל עת לדרוש פירוק השיתוף.
(ב) **היתה בהסכם שיתוף תניה השוללת או מגבילה את הזכות לדרוש פירוק השיתוף לתקופה העולה על שלוש שנים, רשאי בית המשפט, כעבור שלוש שנים, לצוות על פירוק השיתוף, על אף התניה, אם נראה לו הדבר צודק בנסיבות הענין.**

יישום-

פירוק שיתוף במקרקעין ותניה מגבילה

ככלל: ניתן לדרוש פירוק שיתוף בכל עת

חריג: הסכימו הצדדים על תניה מגבילה/שוללת פירוק שיתוף לתקופה של עד 3 שנים- התניה תקפה ואין להתערב או לגעת בה כל זמן שלא חלפו 3 שנים.

סייג: הסכימו הצדדים על תניה מגבילה/שוללת פירוק שיתוף לתקופה של מעל 3 שנים- רשאי ביהמ"ש לצוות על פירוק השיתוף, על אף התניה, אם הדבר נראה לו צודק בנסיבות לאחר שעברו 3 שנים.

ולכן בעניינינו- לירי יכולה לפנות לבית המשפט ולהגיש תביעה לפירוק שיתוף לאור התנהלותה של שירי.

27 איציק פנה לעו"ד ישראלי בבקשה שייצגו בהליך משפט שמתנהל לפני כבוד השופט כוכבי והחל לפני 6 חודשים. עו"ד ישראלי נענה לבקשה והחל בייצוג. בתו של כבוד השופט כוכבי מועסקת כעורכת דין במשרדו של עו"ד ישראלי, ואולם לא תטפל בתיק של איציק במישרין ו/או בעקיפין. עו"ד ישראלי סיפר לאיציק על כך.

מה הדין?

- א. עו"ד ישראלי לא עבר עבירה אתית היות שבתו של כבוד השופט לא תטפל בתיק של איציק.
- ב. עו"ד ישראלי לא עבר עבירה אתית כי סיפר לאיציק שבתו של כבוד השופט מועסקת במשרדו.
- ג. **עו"ד ישראלי עבר עבירה אתית שעה שהסכים לייצג בהליך שמתנהל לפני כבוד השופט כוכבי ביועצין שבתו מועסקת במשרדו.**
- ד. עו"ד ישראלי לא עבר עבירה אתית היות שמדובר בהליך שהחל להתנהל לפני 6 חודשים.

התשובה הנכונה היא ג'

סעיף 53 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961.

סייג לייצוג בשל עילת פסלות של שופט

53. (א) התבקש עורך דין לקבל על עצמו לייצג צד בהליך בבית משפט, ויש לו יסוד להניח כי קבלת הייצוג תביא לכך שהשופט שנקבע לדון באותו הליך לא יושב בדין בשל התקיימות עילה מעילות הפסלות המפורטות להלן, לא יקבל על עצמו את הייצוג אלא אם כן ההליך הוא הליך קשור להליך קודם שבו ייצג עורך הדין את אותו צד או שבת המשפט התיר את הייצוג לפי בקשה שהגיש עורך הדין:

- (1) השופט שנקבע לדון בהליך הוא בן משפחה של עורך הדין או שקיימת ביניהם קרבה ממשית אחרת;
- (2) **לשופט הדן בהליך או לבן משפחה מדרגה ראשונה של השופט יש ענין כספי ממשי או ענין אישי ממשי בעורך הדין.**
- (ב) לענין סעיף זה –
- "בית משפט" – לרבות בית דין לעבודה, בית דין צבאי, בית דין רבני, בית דין שרעי ובית דין דתי דרוזי;
- "בן משפחה" – בן זוג, הורה, הורה של בן זוג, ילד, אח, סב, נכד וכן ילד או בן זוג של כל אחד מאלה ולרבות מי שהיה אפוטרופוס או מי ששימש משפחה אומנת של השופט או שהשופט היה אפוטרופוסו או שימש משפחה אומנת שלו;
- "בן משפחה מדרגה ראשונה" – בן זוג, הורה, ילד, אח וכן ילד או בן זוג של כל אחד מאלה ולרבות מי שהיה אפוטרופוס או מי ששימש משפחה אומנת של השופט או שהשופט היה אפוטרופוסו או שימש משפחה אומנת שלו;
- "שופט" – לרבות שופט ונציג ציבור בבית דין לעבודה, שופט צבאי, דיין, קאדי, קאדי-מד'הב, וכן רשם בבית משפט או בבית דין לעבודה;
- "הליך קשור", ביחס להליך קודם – ערעור או בקשת רשות ערעור על הליך קודם, או הליך אחר הקשור קשר ישיר להליך קודם והנוגע לאותה מסכת עובדתית.

יישום-

עילת פסלות של שופט והחריגים לה

הכלל:

עו"ד לא יקבל על עצמו ייצוג בתיק במידה והשופט שנקבע לדון לא יושב בדין כי קמה עילת פסלות כדלקמן:

1. השופט הוא בן משפחה/קרבה ממשית של עורך הדין.
2. לשופט/לבן משפחתו מדרגה ראשונה יש עניין כספי ממשי או עניין אישי ממשי בעורך הדין.

חריגים:

1. ההליך קשור להליך קודם בו ייצג עורך הדין את אותו צד.
2. ביהמ"ש התיר את הייצוג לפי בקשה שהגיש עורך הדין.

במקרים שבחריגים לעיל, יוכל עורך הדין לייצג על אף שקיימת עילת פסלות. בעניינינו- עו"ד ישראלי אכן עבר עבירה אתית כיוון שלבן משפחה מדרגה ראשונה לשופט יש עניין אישי ממשי עם העורך דין.

28 בין שאול ודוד, מצד אחד, ושמואל, מצד שני, נכרת חוזה. לפי החוזה על שאול ודוד לשלם לשמואל סכום חד פעמי ויחיד של 10,000 ש"ח.

מה הדין?

- א. שאול ודוד חייבים לשמואל בחלקים שווים, ונושאים בנטל החיוב בינם לבין עצמם בחלקים שווים.
- ב. שאול ודוד חייבים לשמואל בחלקים שווים, ונושאים בנטל החיוב בינם לבין עצמם ביחד ולחוד.
- ג. **שאול ודוד חייבים לשמואל ביחד ולחוד, ונושאים בנטל החיוב בינם לבין עצמם בחלקים שווים.**
- ד. שאול ודוד חייבים לשמואל ביחד ולחוד, ונושאים בנטל החיוב בינם לבין עצמם ביחד ולחוד.

התשובה הנכונה היא ג'

ס' 54, 56 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973.

ס' 54 לחוק החוזים (כללי) - ריבוי חייבים

54. שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם חייבים יחד ולחוד.

ס' 56 לחוק החוזים (כללי) - נטל החיוב בין החייבים

56. (א) שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם נושאים בנטל החיוב בינם לבין עצמם בחלקים שווים.

(ב) חייב שנתן לנושה לקיום החיוב יותר מכפי חלקו בנטל החיוב, זכאי לחזור על החיוב השני ולהיפרע ממנו לפי חלקיהם.
(ג) היו יותר משני חייבים ואין אפשרות סבירה לחזור ולהיפרע מאחד מהם, ישאו בחלקו הנותנים, לפי חלקיהם.
(ד) בוטל חיובו של חייב אחד כאמור בסעיף 55(ב) והביטול נובע מפגם בכשרותו או בייצוגו, אין לשני זכות לחזור עליו; הופטר חייב אחד כאמור בסעיף 55(ג) ואין בהפטר כדי לפטור את השני, אין בהפטר גם כדי לפגוע בזכות לחזור עליו לפי סעיף זה.

יישום-

לאור האמור בסעיפים לעיל, שאול ודוד חייבים לשמואל ביחד ולחוד, ונושאים בנטל בינם לבין עצמם בחלקים שווים.

29 במשך שנים סיפרה פועה לשפרה שיוכבד לקחה ממנה את המטפחת היקרה שאימה המנוחה נתנה לה. שפרה החליטה לעשות מעשה, נטלה את המטפחת מיוכבד והעבירה אותה לידי פועה. יוכבד הגישה נגד שפרה תובענה אזרחית בנזיקין בגין עוולת הגזל.

מה הדין?

- א. שפרה רשאית להעלות לשם הגנתה את טענת זכותה של פועה על המטפחת, ואם הטענה תתברר כנכונה, רשאי בית המשפט לחייב את יוכבד בפיצוי כספי לטובת שפרה.
- ב. שפרה רשאית להעלות לשם הגנתה את טענת זכותה של פועה על המטפחת, ואם הטענה תתברר כנכונה, רשאי בית המשפט לחייב את יוכבד בפיצוי כספי לטובת פועה ושפרה.
- ג. שפרה רשאית להעלות לשם הגנתה את טענת זכותה של פועה על המטפחת, אך אם הטענה תתברר כלא נכונה, רשאי בית המשפט לחייב את שפרה בפיצוי כספי לטובת יוכבד.
- ד. **שפרה אינה רשאית להעלות לשם הגנתה את טענת זכותה של פועה על המטפחת.**

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיף 54 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש).

זכות אדם שלישי אינה הגנה

54. בתובענה שהוגשה על גזל, לא יוכל הנתבע לשם הגנה להעלות, נגד האדם הזכאי להחזיק במיטלטלין מיד, את זכותו של אדם שלישי.

יישום:

הזכות להחזיק במטפחת מיד היא של פועה. שפרה, כצד שלישי, לקחה את המטפחת מידי יוכבד על מנת להחזיקה לפועה.
יוכבד הגישה את תביעתה בנזיקין נגד שפרה. שפרה לא תוכל להעלות לשם הגנתה את טענת זכותה של פועה על המטפחת כיון שהיא צד שלישי.

30 איזה מהמשפטים הוא המדויק ביותר בנוגע לסעד האכיפה בדיני החוזים?

- א. הופר חוזה, חייב הנפגע בכל מקרה לתבוע את אכיפתו כסעד ראשוני.
- ב. אכיפה היא תרופה שיפוטית שלה זכאי הנפגע מרגע הגשת התביעה המשפטית.
- ג. הסעד הוא זכות של הנפגע, ואין הוא תלוי בשיקול דעת של בית המשפט אלא אם הכן המפר מרים את הנטל המוטל עליו, ומוכיח כי המקרה הספציפי מונע אכיפה.
- ד. מטרת הוראות החוק לעניין סעד האכיפה בדיני החוזים לשער מראש מה היו אנשים מסכימים ביניהם בעסקה פלונית, והשערה זו משמשת הכוונה לשיקול דעת שיפוטי על מי מן הצדדים לעסקה מוטלת חובת הפיצוי או האכיפה.

התשובה הנכונה היא ג'

סעיף 3 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970;
ע"א 158/77 חוה רבינאי נ' חברת מן שקד בע"מ (בפירוק).

הזכות לאכיפה

3. הנפגע זכאי לאכיפת החוזה, זולת אם נתקיימה אחת מאלה:
- (1) החוזה אינו בר-ביצוע;
 - (2) אכיפת החוזה היא כפיה לעשות, או לקבל, עבודה אישית או שירות אישי;
 - (3) ביצוע צו האכיפה דורש מידה בלתי סבירה של פיקוח מטעם בית משפט או לשכת הוצאה לפועל;
 - (4) אכיפת החוזה היא בלתי צודקת בנסיבות הענין.

יישום-

סעד אכיפת החוזה

הכלל: סעד האכיפה הוא זכות של הנפגע ואין לביהמ"ש שיקול דעת במקרה של חוזה שלא קיים.

חריג: מפר שהרים את נטל ההוכחה והוכיח כי המקרה הספציפי מונע אכיפה, יביא להפעלת שיקול דעת מצד ביהמ"ש ולהתערבותו.

בפס"ד רבינאי הוחלט לאכוף את זיכרון הדברים ולראות בו הסכם מחייב, לאחר שביהמ"ש התרשם מכוונת הצדדים וקיומה של הסכמה בזיכרון הדברים על הפרטים המהותיים והחיוניים של העסקה שביניהם.

31 דרורית ואל, בני זוג, חתמו יחד על הסכם הלוואה בחשבון עובר ושב משותף בבנק. קשיים כלכליים הביאו להפרת ההסכם וליצירת חוב כלפי הבנק. בני הזוג פרודים כעת, ואלי הגיש בקשה לחדלות פירעון ולאחרונה קיבל הפטר מחובותיו.

מה הדין?

א. הבנק מחויב לקיים את הליך אכיפת החיוב כלפי שני הנושים.

ב. דרורית ממשיכה לחוב במחצית מהחוב.

ג. הפטרתו של אלי מקיום החוב, משמעותה הפטרתה של דרורית מהמשך חובה כלפי הבנק.

ד. דרורית ממשיכה לחוב במלוא החוב כלפי הבנק.

התשובה הנכונה היא ד'.

סעיפים 54 עד 56 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973.

ס' 54 לחוק החוזים (חלק כללי) - ריבוי חייבים

54. שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם חייבים יחד ולחוד.

ס' 55 לחוק החוזים (חלק כללי) - חיוב יחד ולחוד

55. (א) שנים שחייבים יחד ולחוד, רשאי הנושה לדרוש את קיום החיוב, כולו או מקצתו, משניהם כאחד, או מכל אחד מהם בנפרד, ובלבד שלא ייפרע יותר מן המגיע לו.
(ב) בטל או בוטל חיובו של אחד החייבים, בטל גם חיובו של השני, זולת אם הביטול נובע מפגם בכשרותו או בייצוגו של החייב האחד.
(ג) הפטיר הנושה אחד החייבים מן החיוב, כולו או מקצתו - בויתור, במחילה, בפשרה או בדרך אחרת - הופטר גם השני באותה מידה, זולת אם משתמעת מן ההפטר כוונה אחרת.

ס' 56 לחוק החוזים (חלק כללי) - נטל החיוב בין החייבים

56. (א) שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם נושאים בנטל החיוב בינם לבין עצמם בחלקים שווים.
(ב) חייב שנתן לנושה לקיום החיוב יותר מכפי חלקו בנטל החיוב, זכאי לחזור על החייב השני ולהיפרע ממנו לפי חלקיהם.
(ג) היו יותר משני חייבים ואין אפשרות סבירה לחזור ולהיפרע מאחד מהם, ישאו בחלקו הנותנים, לפי חלקיהם.
(ד) בוטל חיובו של חייב אחד כאמור בסעיף 55(ב) והביטול נובע מפגם בכשרותו או בייצוגו, אין לשני זכות לחזור עליו; הופטר חייב אחד כאמור בסעיף 55(ג) ואין בהפטר כדי לפטור את השני, אין בהפטר גם כדי לפגוע בזכות לחזור עליו לפי סעיף זה.

יישום-

שניים שחייבים חיוב אחד, ואחד מהם קיבל הפטר

בני הזוג חתמו יחד על הסכם הלוואה בחשבון ומכאן ששניהם חייבים ביחד ולחוד לחיוב מול הבנק. ברגע שאלי הופטר מחובותיו, בהליך של חדל"פ, ולא השתמע מן ההפטר שגם דרורית פטורה מן החוב, דרורית תמשיך לחוב במלוא החוב כלפי הבנק.

32 **שני שותפים, החליטו לצרף שותף שלישי להשקעותיהם בסין. במהלך פגישה שערכו שלושה בבר בתל אביב סיכמו הצדדים בעל פה את הפרטים הבאים:**

1. הצדדים ירכשו יחד נדל"ן בשווי 4 מיליון דולר ;
2. שני השותפים הראשונים יעבירו סכום של מיליון דולר ברכישת הנדל"ן ;
3. השותף החדש יביא השקעה מגורם חיצוני בסך 2.5 מיליון דולר וישקיע מכספו חצי מיליון דולר ;
4. הפרת ההתחייבות להשקעת הסכומים על ידי מי מהצדדים תעניק פיצוי מוסכם בסך 10 מיליון דולר לכל אחד מהצדדים שאינו המפר והשבת הכספים האישיים שהושקעו.

איזה מבין המשפטים הבאים הוא הנכון על פי דין?

א. אין תוקף להסכמת הצדדים, שכן נעשתה בעל פה ומדובר ברכישת נכס מקרקעין.

ב. הצדדים אינם רשאים לקבוע פיצוי מוסכם בסכום הגבוה בהרבה מהנזק הצפוי.

ג. בית המשפט רשאי להפחית את סכום הפיצוי המוסכם אם הוא סבור כי הוא בלתי סביר.

ד. על הנפגע לבחור בין קבלת הפיצוי המוסכם לבין קבלת הסכום שהשקיע.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיפים 23, 24 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 ;

סעיף 15 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970.

ס' 23 לחוק החוזים (חלק כללי) - צורת חוזה

23. חוזה יכול שייעשה בעל פה, בכתב או בצורה אחרת, זולת אם היתה צורה מסויימת תנאי לתקפו על פי חוק או הסכם בין הצדדים.

ס' 24 לחוק החוזים (חלק כללי) - תכנון של חוזה

24. תכנון של חוזה יכול שיהיה ככל אשר הסכימו הצדדים.

ס' 15 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה) - פיצויים מוסכמים

15. (א) הסכימו הצדדים מראש על שיעור פיצויים (להלן - פיצויים מוסכמים), יהיו הפיצויים כמוסכם, ללא הוכחת נזק; אולם רשאי בית המשפט להפחיתם אם מצא שהפיצויים נקבעו ללא כל יחס סביר לנזק שניתן היה לראותו מראש בעת כריתת החוזה כתוצאה מסתברת של הפרה. (ב) הסכם על פיצויים מוסכמים אין בו כשלעצמו כדי לגרוע מזכותו של הנפגע לתבוע במקומם פיצויים לפי סעיפים 10 עד 14 או לגרוע מכל תרופה אחרת בשל הפרת החוזה. (ג) לענין סימן זה, סכומים שהמפר שילם לנפגע לפני הפרת החוזה והצדדים הסכימו מראש על חילוטם לטובת הנפגע, דינם כדין פיצויים מוסכמים.

יישום-

פיצוי מוסכם

הסכימו הצדדים מראש פיצויים מוסכמים, יהיו הפיצויים כמוסכם, ללא הוכחת נזק; **אולם** - רשאי בית המשפט להפחיתם אם מצא שהפיצויים נקבעו ללא כל יחס סביר לנזק שניתן היה לראותו מראש בעת כריתת החוזה כתוצאה מסתברת של הפרה.

בענייננו - נקבעו פיצויים מוסכמים בגין הפרה על סך 10 מיליון דולר (כאשר ההשקעות של

השותפים עמדו על סך של מיליון דולר או 2.5 מיליון דולר).

באם יחליט ביהמ"ש שהפיצוי שנקבע הוא בלתי סביר, יש בכוחו להתערב ולהפחיתם.

33 עו"ד שמואלי, שמתגורר בירושלים ובה נמצא משרדו, משמש דירקטור בחברה ציבורית בשם "גמה". תחום עיסוקה של החברה הוא קמעונאות. עו"ד שמואלי מתמחה בשוק ההון. דירקטוריון החברה החליט במליאתו לבקש מעו"ד שמואלי לתת לה ייעוץ משפטי בעניין מסוים שבתחום מומחיותו. **מה הדין?**

- א. עו"ד שמואלי רשאי לתת ייעוץ משפטי כאמור במקרה בו ייעוץ זה אושר על ידי הוועד המרכזי של לשכת עורכי הדין או על ידי ועד מחוז ירושלים של לשכת עורכי הדין.
 ב. עו"ד שמואלי מנוע בכל מקרה מלתת ייעוץ משפטי לחברה, ואם יעשה כן ייחשב כמי שעבר עבירה אתית.
 ג. בנסיבות כאמור אין כל מניעה שעו"ד שמואלי ייתן לחברה ייעוץ משפטי.
 ד. עו"ד שמואלי מנוי מלתת לחברה ייעוץ משפטי היות שתחום מומחיותו הוא שוק ההון ואילו החברה עוסקת בתחום הקמעונאות.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיפים 2, 4 לכללי לשכת עורכי הדין (דירקטורים בחברה ציבורית), התשמ"ט-1988.

ס' 2 - איסור על דירקטורים של חברות ציבוריות

2. (א) עורך דין שהוא דירקטור בחברה ציבורית, לא ייצג אותה חברה, את חברת האם שלה או חברה בת שלה, ולא יתן להן ייעוץ משפטי.
 (ב) עורך דין שהוא דירקטור בחברה ציבורית לא ייצג נושא משרה באותה חברה ולא יתן לו ייעוץ משפטי בעניינים הנוגעים לפעולתה של החברה.
 (ג) הוראות סעיף זה יחולו גם על עורך דין שהוא בן זוגו, בנו, שותפו, מעסיקו או עובדו של עורך דין שהוא דירקטור כאמור ועל חברת עורכי דין, שעורך הדין חבר בה.
 (ד) הוראות סעיף זה לא יחולו על עורך דין עובד חברה ציבורית המכהן מטעמה כדירקטור בחברה-בת או חברה-אם של אותה חברה, ובלבד שהחברה שבה הוא מכהן כאמור, מקבלת ייעוץ משפטי מעורך דין שאינו עובד החברה הציבורית.

ס' 4 - היתר

4. (א) **הלשכה רשאית להיתר** לעורך דין שחל עליו איסור לפי כללים אלה, לייצג חברה או נושא משרה בה, או לתת להם ייעוץ משפטי, אם הדירקטוריון של אותה חברה החליט במליאתו לבקש מעורך הדין לעשות כן בעניין מסוים שבתחום מומחיותו.
 (ב) בקשה להיתר יכול שתוגש לאחד משניים אלה:

- (1) הוועד המרכזי;
- (2) הוועד המחוזי של המחוז שבו המבקש חבר.

יישום-

ייעוץ משפטי מעו"ד שהוא דירקטור בחברה ציבורית

ככלל: עו"ד שהוא דירקטור בחברה ציבורית (ובן זוגו/בנו/שותפו/מעסיקו/עובדו)-

- א. לא ייצג את החברה הציבורית/חברת האם/הבת, או ייתן לה ייעוץ משפטי.
- ב. לא ייצג נושא משרה בחברה הציבורית או ייתן לו ייעוץ משפטי בעניינים הנוגעים לחברה.

חריג: הדירקטוריון יכול לבקש מהוועד המרכזי או הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין היתר לייצג חברה או נושא משרה בה, או לתת להם ייעוץ משפטי. וזאת אם מדובר בייעוץ בעניין מסוים שבתחום מומחיותו של עורך הדין.

34 עו"ד כרמלי מתגורר בתל אביב ומתמחה בייצוג חברות בתחום הקמעונאות. עו"ד כרמלי הוא בן דודו של עו"ד שמואלי, המשמש דירקטור בחברה ציבורית בשם "גמה". עו"ד כרמלי נענה לבקשתה של חברת "גמה" לייצג אותה בהליך משפטי שמתנהל בבית המשפט הנכבד בינה לבין חברה מתחרה בתחום הקמעונאות. בא כוחה של החברה המתחרה פנה לעו"ד כרמלי והבהיר לו שמבחינה אתית הוא מנוע מלייצג את חברת גמה בהליך.

מה הדין?

א. עו"ד כרמלי מנוע מבחינה אתית מלייצג את חברת "גמה" בהליך היות שהוא קרובו של עו"ד שמואלי שמשמש דירקטור בחברת "גמה".

ב. לא קיימת מניעה מבחינה אתית שעו"ד כרמלי ייצג את חברת "גמה" בהליך.

ג. עו"ד כרמלי מנוע מבחינה אתית מלייצג את חברת "גמה" בהליך היות שהוא מתמחה בתחום הקמעונאות, שזהו תחום עיסוקה של חברת "גמה".

ד. לא קיימת מניעה מבחינה אתית שעו"ד כרמלי ייצג את חברת "גמה" בהליך, ובלבד שקיבל בקשר לייצוג זה אישור מאת הוועד המרכזי של לשכת עורכי הדין או מאת ועד מחוז תל אביב של לשכת עורכי הדין.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיף 4 לכללי לשכת עורכי הדין (דירקטורים בחברה ציבורית), התשמ"ט-1988.

היתר

4. (א) הלשכה רשאית להתיר לעורך דין שחל עליו איסור לפי כללים אלה, לייצג חברה או נושא משרה בה, או לתת להם ייעוץ משפטי, אם הדירקטוריון של אותה חברה החליט במליאתו לבקש מעורך הדין לעשות כן בעניין מסויים שבתחום מומחיותו.
(ב) בקשה להתיר יכול שתוגש לאחד משניים אלה:
(1) הוועד המרכזי;
(2) הוועד המחוזי של המחוז שבו המבקש חבר.

יישום-

קרובי עוה"ד שהוא דירקטור בחברה ציבורית

המניעה האתית לייצג חברה, כאשר קרוב משפחתו של המייצג מכהן כדירקטור בחברה אינה מתייחסת לבני דודים, אלא לבן זוג/בנו/שותפו/מעסיקו/עובדו של הדירקטור.

מכאן שעו"ד כרמלי יוכל לייצג את חברת גמה בה מכהן עו"ד שמואלי כדירקטור.

35 עו"ד כהן הוריד לטלפון שלו אפליקציה של הקלטת שיחות אוטומטית. דדי, לקוח של עו"ד כהן, נוהג לקיים עימו באופן תדיר שיחות טלפוניות. באחת השיחות שקיימו דדי מוסר לעו"ד כהן גרסה מפורטת בקשר להליך משפטי שעו"ד כהן מייצג בו את דדי. לימים התברר כי הגרסה שמסר הייתה חסרת בסיס וכתוצאה מכך ניתן נגד דדי פסק דין. דדי מאוכזב מהתוצאה ומאשים בכישלון זה את עו"ד כהן. דדי מחליף עו"ד ומגיש נגד עו"ד כהן תביעת רשלנות. עו"ד כהן מעוניין לעשות שימוש בהקלטה במסגרת ההליך המשפטי שמנהל נגדו דדי.

מה הדין?

- א. עו"ד כהן רשאי לעשות שימוש בהקלטה זו לצורכי הגנתו.
- ב. עו"ד כהן רשאי לעשות שימוש בהקלטה זו היות שדדי החליף עורך דין.
- ג. עו"ד כהן מנוע מלעשות שימוש בהקלטה זו היות שהקליט את דדי בלא ידיעתו בזמן שייצג אותו, ואם יעשה כן ייחשב כמי שעבר עבירה אתית.
- ד. עו"ד כהן מנוע מלעשות שימוש בקלטת זו היות שחל איסור להציג הקלטה כראיה במסגרת הליך משפטי.

התשובה הנכונה היא ג'.

סעיף 22 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986.

הקלטת הזולת

22. (א) לא יקליט עורך דין שיחה עם לקוחו או עם עורך דין אחר, אלא בידיעתם.
- (ב) עורך דין המקליט דיון בבית המשפט יודיע על כך לבית המשפט.
- (ג) לא יעשה עורך דין שימוש בהקלטה שנעשתה תוך הפרת סעיף זה.

יישום:

הקלטת שיחה-

לעו"ד אסור להקליט את לקוחו/עורך דין אחר ללא ידיעתו. הקליט עו"ד ללא ידיעת הצד המוקלט, לא יוכל לעשות שימוש בהקלטה.

בעניינינו- עו"ד דדי הקליט את הלקוח שלו ללא ידיעתו- ולכן לא יוכל לעשות בהקלטה זו שימוש. **הקלטה מבלי ליידע = עבירה אתית**

36 עו"ד מנשס מייצג את אורן בהליך משפטי שבו הוגשה נגד אורן תביעה כספית בטענה כי הפר הסכם מכר לרכישת מגרש. במסגרת פגישה שקיימו עו"ד מנשס ואורן במטרה לברר מהי גרסתו של אורן לצורכי הגנתו, אמר אורן לעו"ד מנשס כי הוא לבדו הפר את ההסכם משום שהתחרט שחתם על ההסכם וכי אין ברצונו לרכוש את המגרש. עם זאת, ביקש מעו"ד מנשס שלא לציין זאת בכתב ההגנה וחלף זאת להציג גרסה עובדתית יצירתית לפיה דווקא הצד שכנגד הפר את ההסכם וכי הוא (אורן) נהג כדין ובתום לב. עו"ד מנשס נענה לבקשתו של אורן, ניסח גרסה עובדתית יצירתית בכתב ההגנה, ואף העלה בלהט טענות כאמור בדיון שהתקיים בבית המשפט הנכבד.

מה הדין?

א. עו"ד מנשס לא עבר עבירה אתית היות שפעל כפי שביקש ממנו אורן שלו הוא מחויב.

ב. עו"ד מנשס לא עבר עבירה אתית, שכן אם היה מתנגד לבקשתו של אורן, אזי אורן היה מעלה כנגדו טענות בדבר הכשלתו בהליך.

ג. עו"ד מנשס עבר עבירה אתית היות שניסח גרסה עובדתית יצירתית לפיה הצד השני הפר את ההסכם.

ד. עו"ד מנשס עבר עבירה אתית היות שהכחיש בכתב ההגנה את טענות הצד שכנגד בידעו שהן נכונות.

התשובה הנכונה היא ג'.	
סעיף 34 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986.	
איסור הטעיה	
34. (א) לא יעלה עורך דין, בין בעל פה ובין בכתב, טענה עובדתית או משפטית <u>ביודעו</u> שאינה נכונה.	
(ב) האמור בסעיף קטן (א) <u>אין בו כדי למנוע הכחשה</u> בכתב טענות בהליך אזרחי, או כפירה בעובדה בהליך פלילי.	
יישום-	
איסור הטעיה	
בענייננו , עו"ד מנשס יכול להכחיש בכתב הטענות את דבר הפרת הסכם המכר, עם זאת אינו יכול לנסח גרסה "יצירתית" ולהעלות טענה עובדתית/משפטית בידעו שאינה נכונה.	

37 ראובן מוכר לשמעון מבנה בבעלותו שהוא בציע בו חריגות בנייה לא מאושרות. ההסכם מותנה בכך שראובן יצליח להכשיר את הבנייה הלא חוקית בתוך 6 חודשים ממועד החתימה. ראובן מתחרט שמכר את המבנה ולא פועל ממשית להכשרת הבנייה, והאישור לא מתקבל. שמעון מודע לכך שראובן לא פועל ממשית למען השגת האישור. ראובן מבקש לטעון כי ההסכם בטל מעיקרו. **מה הדין?**

א. ראובן לא מנוע מלטעון כי ההסכם בטל מעיקרו לנוכח אי-התקיימותו של התנאי היות שכלל לא בטוח שהאישור היה מתקבל גם אם היה פועל ממשית להשגתו.

ב. ראובן מנוע מלטעון כי ההסכם בטל מעיקרו, היות שלא פעל ממשית לקבלת האישור.

ג. ראובן לא מנוע מלטעון כי ההסכם בטל מעיקרו בשל אי-התקיימותו של התנאי, היות ששמעון ידע שראובן לא פועל ממשית לקיומו.

ד. ראובן מנוע מלטעון כי ההסכם בטל מעיקרו, שכן הוא האשם בכך שיש במבנה חריגות בנייה לא מאושרות.

התשובה הנכונה היא ב'.

סעיף 28 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973.

סיכול תנאי

28. (א) היה חוזה מותנה בתנאי מתלה וצד אחד מנע את קיום התנאי, אין הוא זכאי להסתמך על אי-קיומו.

(ב) היה חוזה מותנה בתנאי מפסיק וצד אחד גרם לקיום התנאי, אין הוא זכאי להסתמך על קיומו.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו אם היה התנאי דבר שהצד היה, לפי החוזה, בן חורין לעשותו או לא לעשותו, ולא יחולו אם מנע הצד את קיום התנאי או גרם לקיומו שלא בזדון ושלא ברשלנות.

יישום-

סיכול תנאי בחוזה

בענייננו, חוזה מכר המבנה בין ראובן לשמעון הותנה בתנאי שראובן יצליח להכשיר את הבניה הלא חוקית תוך 6 חודשים. ראובן **בחר שלא לעשות דבר בעניין** ומכאן שראובן מנוע מלטעון לבטלות ההסכם, היות שלא פעל ממשית לקבלת האישורים הנדרשים.

38 שלי ותמי שותפות במקרקעין ורשומה לטובתן זכות קדימה הדדית ביחס למקרקעין. שלי, אשר מעוניינת למכור את חלקה במקרקעין, מודיעה על כך לתמי בכתב, מציינת את התמורה המתבקשת בגין חלקה במקרקעין, ומציעה לה לרכוש את חלקה בטרם מכירתם לצד ג'. תמי מתלבטת, ולבסוף מודיעה לשלי בחלוף 30 יום כי היא מעוניינת לרכוש את חלקה במקרקעין ובחלוף 7 ימים נוספים אף מפקידה בידי הרשם את סכום התמורה בצירוף המיסים הנדרשים. שלי מודיעה לטלי כי העסקה כבר לא רלוונטית היות שיום לפני שהפקידה את התמורה בידי הרשם, מכרה שלי את חלקה במקרקעין לצד ג' ששילם באותו היום את מלוא התמורה בגין חלקה במקרקעין.

מה הדין?

- א. שלי הייתה רשאית למכור את חלקה במקרקעין לצד ג' היות ששילם את מלוא התמורה בגין כך.
- ב. שלי לא הייתה רשאית למכור את חלקה במקרקעין לצד ג' היות שתמי שותפתה למקרקעין ורשומה לטובתה זכות קדימה במקרקעין.
- ג. שלי הייתה רשאית למכור את חלקה במקרקעין לצד ג' היות שתמי לא הפקידה בידי הרשם את מלוא התמורה בגין המקרקעין בצירוף מיסים נלווים בתוך 30 יום ממועד קבלת הצעתה של שלי.
- ד. שלי לא הייתה רשאית למכור את חלקה במקרקעין לצד ג' היות שתמי הודיעה לה בתוך 30 יום ממועד הצעתה כי ברצונה לרכוש את המקרקעין.

התשובה הנכונה היא ג'

סעיפים 99, 102 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969.

ס' 99 לחוק המקרקעין - זכות קדימה על פי הסכם

99. (א) בעל מקרקעין, או בעל חלק בלתי מסויים במקרקעין משותפים, רשאי לרשום זכות קדימה לגבי המקרקעין, או לגבי חלקו בהם, לטובת אדם פלוני, ומשעשה כן, לא יהיה זכאי להעבירם לאחר, אלא אם הציע אותם תחילה לבעל זכות הקדימה.

(ב) על זכות הקדימה לפי סעיף זה, יחולו הוראות הסעיפים 102-105, בכפוף למוסכם בתנאי הזכות.

ס' 102 לחוק המקרקעין - רכישה על פי זכות קדימה

102. (א) הצעה לבעל זכות קדימה תהיה בכתב, שישלח בדואר רשום, ותציין את המחיר הנדרש בעד המקרקעין המוצעים; העתק מההצעה יישלח לרשם.

(ב) **תוך שלושים יום מיום קבלת ההצעה רשאי בעל זכות הקדימה לשלם את המחיר הנדרש, בצירוף כל מס או תשלום חובה אחר המגיע ממנו בקשר לרכישה או להפקידם בידי הרשם, ומשעשה כן, יראו את הצדדים כאילו נעשה ביניהם הסכם להעברת המקרקעין במחיר הנקוב בהצעה; הופקד המחיר, ישולם למציע עם גמר העסקה.**

(ג) בעל זכות קדימה שלא שילם או הפקיד את הסכומים האמורים בסעיף קטן (ב) תוך המועד הקבוע באותו סעיף קטן, רואים אותו, בתום המועד האמור, כמי שסירב לרכוש את המקרקעין.

(ד) היו שני בעלי זכות קדימה או יותר, תישלח ההצעה לכולם; הסכימו כולם, או אחדים מהם, לרכוש את המקרקעין המוצעים, ינהגו כאמור בסעיף קטן (ב) לפי חלקו של כל אחד מהם בזכות הקדימה; סירב אחד מהם לרכוש, יעמוד חלקו לזכותם של השאר.

יישום-

רכישה עפ"י זכות קדימה

ברגע שנתקבלה הצעה לרכישה עפ"י זכות קדימה, לבעל הזכות קדימה יש 30 יום לשלם את הסכום/ להעבירו לרשם.

בענייננו, תמי הפקידה את הסכום אצל הרשם בחלוף 37 ימים מיום שהומצאה לה ההצעה, ולא תוך 30 יום כפי שקבע החוק.

מכאן, יש לראות בתמי כמי שסירבה לרכוש את המקרקעין, ולכן שלי חופשית למכור לצד ג' את חלקה.

39 במשך שנים אורי מחנה את רכבו הפרטי במעבר צדדי שצמוד לבית הפרטי שלו אך שייד למקרקעין של שכנו – דוד. בחלוף 25 שנים מאז שהחל השימוש האמור, מוכר דוד את המקרקעין לחזי. אורי ממשיך להחנות את רכבו באותו מעבר. בחלוף 7 שנים נוספות מאז שחזי רכש את המקרקעין מחליט חזי להפסיק את השימוש הנ"ל, ומודיע לאורי כי אין לו זכות להחנות את רכבו במעבר זה.

מה הדין?

א. בנסיבות המתוארות לאורי אין זכות להמשיך ולהחנות את רכבו כאמור, היות שחזי הודיע לאורי על התנגדותו בחלוף 7 שנים מאז שרכש המקרקעין.

ב. בנסיבות המתוארות לאורי יש זכות להמשיך ולהחנות את רכבו כאמור, היות שרכש את הזכות ואף רשאי לדרוש את רישומה.

ג. בנסיבות המתוארות לאורי אין זכות להמשיך ולהחנות את רכבו כאמור, היות שדוד לא הודיע לחזי בעת מכירת המקרקעין כי אורי עושה שימוש בזכות זו.

ד. בנסיבות המתוארות לאורי, אין זכות להמשיך ולהחנות את רכבו כאמור, היות שאורי לא רשם את השימוש בזכות זו בפנקסי רישום המקרקעין עובר לרכישת המקרקעין על ידי חזי.

התשובה הנכונה היא ב'

סעיפים 92 עד 94 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969.

ס' 92 - הזכאים

92. זיקת הנאה יכול שתהא לטובת מקרקעין (להלן – מקרקעין זכאים) או לטובת אדם פלוני, לטובת סוג בני אדם או לטובת הציבור.

ס' 93 - צורות הזיקה

93. (א) זיקת הנאה יכול שתקבע –

(1) כי בעל המקרקעין הזכאים או מי שהזיקה ניתנה לטובתו זכאי לשימוש מסויים במקרקעין הכפופים;

(2) כי בעל המקרקעין הכפופים חייב להימנע מביצוע פעולה מסויימת באותם מקרקעין.

(ב) זיקת הנאה לטובת מקרקעין יכול גם שתקבע כי בעל המקרקעין הכפופים חייב לבצע בהם פעולה מסויימת או שלא יהיה זכאי למנוע ביצוע פעולה מסויימת במקרקעין הזכאים.

(ג) על אף האמור בסעיף 13 יכול שתהא זיקת הנאה לגבי חלק מסויים במקרקעין.

ס' 94 - זיקה מכוח שנים

94. (א) מי שהשתמש בזכות הראויה להוות זיקת הנאה במשך תקופה של שלושים שנים רצופות רכש את הזיקה והוא זכאי לדרוש רישומה.
(ב) הודעה בכתב של בעל המקרקעין למי שמשתמש בזכות כאמור, לרבות הודעה לציבור, שהוא מתנגד לשימוש בזכות, מפסיקה את התקופה האמורה בסעיף קטן (א).

יישום-

זיקה מכוח שנים

בענייננו, העובדה כי אורי מחנה את רכבו במקרקעין השייך לשכנו למעלה מ-30 שנים **ברציפות** מהווה זיקה מכוח שנים, והופכת אותו לכוזה שרכש את הזיקה ומכאן שהוא זכאי אף לדרוש את רישומה.
לחזי היתה הזדמנות לקטוע את הרצף ולעמוד על התנגדותו. עם זאת, חזי לא אמר דבר משך 7 שנים נוספות, שאז כבר חלפו למעלה מ-30 שנים במצטבר.

40 ברח' אלכסנדרוני בתל אביב ממוקם מבנה שהוא "בניין רכבת" שכולל אגפים ומתקנים נפרדים. בין המשפחות שמתגוררות במבנה זה מתעוררים חילוקי דעות באשר לנשיאה בהוצאות ההחזקה של הרכוש המשותף (להלן: "שאלת הוצאות ההחזקה") ובאשר להצמדה של חלקים מסוימים מהרכוש המשותף לדירות מסוימות (להלן: "שאלת ההצמדה"). אין בתקנון הבניין הוראות בנושאים אלה. המפקחת נדרשת להכריע בסכסוך זה.

מה הדין?

- א. למפקחת סמכות להכריע בשאלת הוצאות ההחזקה אך לא בשאלת ההצמדה.
- ב. למפקחת אין סמכות להכריע בשאלות הני"ל.
- ג. למפקחת סמכות להכריע בשאלות ההצמדה אך לא בשאלת הוצאות ההחזקה.
- ד. למפקחת סמכות להכריע הן בשאלת הוצאות ההחזקה והן בשאלת ההצמדה.

התשובה הנכונה היא א'.

סעיף 59 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969;

רע"א 2575/18 שרון יעקבסון ואח' נ' אסתר לוין ואח'.

בית משותף המורכב ממבנים או מאגפים

59. (א) מקום שבו משותף מורכב ממבנים אחדים או מאגפים אחדים אשר לכל אחד מהם כניסה נפרדת או מיתקנים נפרדים (להלן – בית מורכב) ובעלי הדירות קבעו בתקנון כי הרכוש המשותף, כולו או חלק ממנו, שבתחומי כל מבנה או אגף יהיה צמוד לדירות שבאותו מבנה או אגף, או שהחזקתו וניהולו יהיו נפרדים, תחול חובת ההשתתפות בהוצאות ההחזקה וניהולו של הרכוש המשותף כאמור, על בעלי הדירות שבאותו מבנה או אגף בלבד; בעלי הדירות רשאים לקבוע בתקנון שיקיימו אסיפה כללית ונציגות נפרדת לגבי אותו מבנה או אגף.

(ב) **באין קביעה בתקנון כאמור בסעיף קטן (א), רשאי המפקח להורות כי בית מורכב יתנהל כאמור בסעיף קטן (א) אם נוכח שנושאות העניין מצדיקות לעשות כן;** הורה המפקח כאמור, יקבע את חלקי הרכוש המשותף שיחול עליהם סעיף קטן (א).
(ג) אין בקביעה שבית מורכב יתנהל כאמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מהוראות החוק החלות על הרכוש המשותף בבית כאמור, שהחזקתו וניהולו לא הופרדו.

פס"ד יעקבסון-

עיקר המחלוקת בין הצדדים הייתה בדבר היקף הסמכות שמקנה סעיף 59(ב) למפקח – האם המפקח מוסמך להורות על הצמדת חלקים ברכוש המשותף למבנים או אגפים בבית המורכב, או

שמא הסעיף תוחם את היקף סמכותו של המפקח אך ורק להורות על הפרדת הניהול של הרכוש המשותף בבית מורכב?

בית המשפט העליון קבע ברוב דעות, כי פרשנות לשון החוק בסעיף 59 מובילה למסקנה כי **הסעיף אינו מסמיך את המפקחת להצמיד חלקים ברכוש המשותף ובכך לגרום לשינוי בזכויות קנייניות, אלא רק מקנה למפקח את סמכות להורות על הפרדת ניהול הרכוש המשותף בין האגפים הנפרדים.**

יישום-

לפי סעיף 59(א)- דן בעיקרו בשאלת הוצאות ההחזקה לאור ההצמדה או ההפרדה שנקבעה על ידי בעלי הדירות בבית משותף בתקנות.

לפי סעיף 59(ב)- במידה שלא נקבע על כך בתקנון כמו בנסיבות השאלה, רשאי המפקח להורות על כך אם נוכח שנסיבות העניין מצדיקות זאת.

השאלה שנדונה בפסיקה היא מה היקף הסמכות של המפקח לעניין הזה?
המפקח לא יכול לגרום לשינוי בזכויות הקנייניות, ולכן אינו יכול להכריע בענייניו בשאלה ההצמדה.